

Štev. 10.

Na Dunaju, 10. avg. 1897.

Letnik 10.

Program avtonomistov.

Dr. Adalbert grof Dzieduszycki je, kakor znano, zasnoval načrt adresi, katero naj bi bila sprejela sedanja večina zbornice poslancev, in v smislu katere se je ta večina odločila delovati nadalje, kljubu nemških obstrukcionistom. Isti poljski plemič Dzieduszycki, ki je poslal tudi pozdrav sestanku slovenskih in hrvatskih drž. poslancev v Ljubljani, je priobčil še posebe na nemškem jeziku pisano knjižjico z naslovom: »Program avtonomistiške stranke avstrijske.«*) Razprava je mirno, razločno in jasno razpletena, in državnik pa državljani ki pošteno in objektivno premišljujeta stvari, sta dolžna priznati, da takó pisati more le ta, ki sam pošteno zagovarja svoje preverjenje, in poslednje ni na nizkem, temveč na ugodno visokem, zrelem, rekli bi, povoljno modernem stališču. Razkladanje, kakó je prišlo do sedanje ustave, kakó se je krčilo področje dež. samoupravi, kakó je vsled tega drž. zbor preobložen z zadačami, ki mu jih je nadel germanizirajoči centralizem, kakó je radi tega dež. zborom vrniti mnogo poslov in za osrednji parlament odbrati jedino to, kar je zares občega, v interesu vseh dežel in narodnostij, — vse to se dokazuje prepričevalno in prikupljivo: ostaje le jedna točka, namreč o narodnem vprašanju, katero potiska politiški pisatelj v deželne zборе, in to dejstvo je Ahilova peta, občana vseh deželnih avtonomistov. Dzieduszycki hoče po vsej sili narodnostno vprašanje izbojevati po deželnih zborih, to pa je največa nesreča pri sestavi sedanje in vsakotere večine, ki bi hotela narodno vprašanje rešiti s pomočjo današnje deželne uprave.

Poljakom ugaja tak princip reševanja, ker imajo večino svojega naseljenja v Galiciji in tu za dolgo zagotovljeno večino v dež. zboru Levovskem. V Bukovini je Poljakov malo, toliko bolj pa se potezajo ondi za neprimerno velik vpliv; v Sileziji prej ali poslej se doriijejo do enakopravnosti s pomočjo čeških sodeželanov in s svojim — občim vplivom v državi. Poljaki morejo torej mirno postavljati postulat, da narodnostno vprašanje naj pripada reševanju po dež. zborih.

Čehi, stari in mladi, poštevajo analogno, kakor Poljaki, najprej svoje največe ozemlje, češko kraljevino; v Moravi imajo tri četrtine svojega naseljenja, nade-

jajo se, da dosežejo tu pravičnisi volilni red, in da torej napoči dan, ko tudi moravski Slovani dosežejo svojo enakopravnost. V Sileziji poštevajo vzajemno sodelovanje in vplivanje Poljakov in Čehov. Tudi dalmatinski Hrvati imajo uslovja v svojem naseljenju, da se jim ni treba na dolgo bati nadsilja od nikake strani.

Kaka pa je z Malorusi, Slovenci in istrskimi Hrvati in Slovenci? Poljaki doslej niso dokazali in niti pokazali, da bi hoteli pravično rešiti nacijsionalno vprašanje v Galiciji. Česa se naj nadejajo Slovenci in istrski Slovani od Nemcev in Italijanov? Kaj počenjajo v istrskem, koroškem, štirskem dež. zboru, da ne govorimo o drugih zborih in o prošlosti ustavne dobe še posebe? Malorusov, Slovencev in istrskih Slovanov pa je vsaj pet milijonov, in tudi ko bi kranjske Slovence poštivali kot uže rešene za vso bodočnost, ostaje še vedno Slovanov za 4½ milijone, ki, po dosedanjih skušnjah, ne pridejo z lehka do narodne enakopravnosti.

Kakó morejo misleči, pa poštenei deželni avtonomisti slovanske krvi izročati tako množico najšibkejših, najubožniših, najbolj zanemarjenih Slovanov deželnozbornim večinam, ki doslej niso dokazale ne na malem, ne na velikem čuvstva pravičnosti proti tem slovanskim odlomkom?

Poštenost in dejanska vzajemnost slovanskih avtonomistov zahteva, da se postavijo gledé na rešenje narodnostnega vprašanja na stališče skupnih potreb in interesov, ta skupnost pa pripada dandanes, dokler velja smisel in logika drž. osnovnih zakonov, v državni zbor, ne pa v deželne zборе. Ta smisel in ta logika pa ne zahteva le rešenja jezikovnega, temveč tudi narodnostnega vprašanja. Tu, v drž. zboru, je treba osnovati nacijsionalnostni in jezikovni zakon, in sicer takó, da dobi vsak narod svoj pravni zastop ali organ, ne pa kako specializacijo jezikovne enakopravnosti.

Mi smo uže vsaj stokrat opozarjali, da v ustavi je po vsem mišljenju vključeno pravo do juristiškega organa za vsak narod; to so sedaj celo Nemci pripoznali, in je voditelj čeških Nemcev dr. Schlesinger poleg drugih izrecno pokazal na potrebo nacijsionalne avtonomije, s tem pa tudi na juristiške organe te avtonomije. Mi bi celó grofa Dzieduszyckega z njegovim lastnim orožjem prijeli in silili ga k pripoznanju potrebe juristiških organov za vsak narod. On govori namreč o nekakih kolegi, ki bi se eventualno vstvarili kot organi med deželno samoupravo in med vlado, in to radi manj važnih

*) Das Program der Autonomisten-Partei Oesterreichs. Lemberg 1897.

interesov. Koliko bolj so potrebni posebni organi za vsako narodnost! Kakó lepo razpravlja Dzeduszički o posebnih potrebah vsake dežete, o domoljubju, ki se v smislu ljubezni do skupne domovine more razviti jedino potem, ako človek dobi ljubezen do ože domovine, do dežele, v kateri je rojen. Dobro! Naj pa hode blaginja še toliko ugodna v kaki deželi, če pa človeku jemljejo svobodo do razvijanja lastne narodnosti: ali se more ugreti za tako deželo in dalje, ali se ne tlači najbolj s tem ljubezen do skupne zaščitnice, ki se pri nas predstavlja v obliki monarhije? Kakó more Dzeduszički prezirati to dejstvo? Izvestno le radi tega, ker je on z drugimi plemiči in z galiskimi Poljaki v obče beatus posidens, ki ima v obilosti tega, česar pogrešajo ostali avstrijski Slovani, med katerimi so doslej tudi Čehi.

Radi posebnega značaja deželnih avtonomistov se je treba bati, da zanemarjeni Slovani ne dosežejo nacionalne in jezikovne enakopravnosti pri sestavi sedanje večine. Poprej se dogodi, da *sapravijo*, nego priporočijo nacionalno enakopravnost v pravem smislu ustave.

Pri poljskem plemstvu je stara sebičnost, pri Mladočehih pa kratkovidnost, da se drže istega pogubnega načela, kakor poljski avtonomisti. Mladočehi so poteptali pravo slovansko vzajemnost takoj, ko so na svojo roko privolili v jezikovne naredbe. Ko bi ne bili kratkovidni in zajedno sebični, dogovorili bi se bili poprej z zastopniki zanemarenih narodnostij, in stvar bi se bila vršila pač vse drugače, in dr. Ed. Gregr bi se ne bal, da bi se vrnuli Thuni, Kollerji v namestništvo českega kraljestva.

Poljaki in nemški konservativci so nezanesljivi, tudi ko bi Mladočehi povrnuli se na pravo pot, in zato je vsa večina za pravo rešenje kardinalnega nacionalnega vprašanja v najugodnejšem slučaju le malo vredna, v obče pa celó opasna, da zavede zastopnike šibkih narodnostij v igro, s katero zaigrajo pravo izvršenje narodne in jezikovne enakopravnosti. Pozor, pozor, Malorusi, Slovenci in istrski Slovani! Prav je torej, da se snide vseslovenski in hrvatsko-istrski shod v Ljubljani. Tu naj se stvari določijo jasno in glasno, za jasnost pa je treba skrbeti uže naprej. Javno, javno! je zaklical princ dr. Frid. Schwarzenberg. To velja pa tudi poslancem, da ne bodo kovali in snovah za hrbtom ter, kakor se je izrekel dr. Ed. Gregr, diplomatizovali po običaju tistih, ki so jo bili dovedli — do Dunajskih punktacij. Pozor, pozor!

Politiška pojavljanja.

Dne 4. jul. je princ dr. Frid. Schwarzenberg imel pred svojimi volilci v Budjejevicah važen govor, ki povdarja potrebo fundamentalne izpremembe. Ta drž. poslanec dokazuje, da sedanja večina ni nastala po naključju, temveč iz notranjih vzrokov, in jo torej vežejo po skupnem programu, podanem v načrtu adrese; zatorej se nadeja, da ostane tudi tvrda in složna. Pohvalil je Poljake in slovansko kršč. zvezo, in nemške konservativce, izognul pase je imena Malorusov. V obstrukciji vidi on le novo obliko za stari boj med centralizmom in avtonomijo; veseli se, da je propadla nemška levica, ki je po svoje vstvarila centr. ustavo. Sedanje nemške frakcije paso, kakor poprej liberalna stranka, jedine v boju proti Slovanom, in tu zopet ne gre le za jezikovne naredbe, temveč za ohranjenje nemške hege-

monije. Parlament v obče ne sme se uničiti; sedanji centr. parlament pa naj le izgine. V njem ne morejo Slovani najti svojih prav; šli so v drž. zbor le radi kulturnih in gmotnih interesov. Tudi ta namen paralizuje sedaj nemška obstrukcija. Treba je zopet utrditi dež. avtonomijo in centr. parlamentu izročiti le to, kar je zares v državi skupnega. Princ je torej naprej za češko drž. pravo; pogoditi se je treba javno, od naroda do naroda, in za Čehe v dež. zboru. Treba pa je pomiriti vse narode. On ni slišal nič o kakih novih konferencah, saj se za sporazumljenje tudi čisto nič ne pripravljajo. Princa so strupeno napadali radi tega govora, saj pa je tudi levico dobro užgal. Sicer je tudi njemu treba očitati, da ne daje pojasnil, kako naj se izvede popolna enakopravnost, katero zahteva do najvišjih instancij. Po dež. zborih je Slovenci, istrski Slovani in Malorusi izvestno ne dosežejo.

Slovenci z Goriškega (po pol. društvu »Sloga«) in tudi s Štirskega so se Schwarzenbergu zahvalili, da zahteva izvršenje narodne enakopravnosti izrecno tudi za Slovence. Le, kakor rečeno, Malorusov ni imenoval, to pa radi zveze s — Poljaki.

Dne 17. jul. je govoril dr. Edv. Gregr v Slanem v ondotnem pol. klubu o sedanjem položaju, in sicer primerno, nego vsi mladočeski zastopniki v poslednjih tednih. On je po pravici pesimist in opominja narod, naj se pripravi za vse slučaje, tudi na nova prosledovanja, ako, kakor je možno, bi zopet Nemci dobili večino. Če bodo Nemci nadalje tirali voz obstrukcije, naj ga le; saj ustavo so bili priredili zase, Čehi pa potrebujejo svoj voz. Obstrukcija radi jezikovnih naredeb je le pretveza; pravi vzrok vsemu hrupu je pa stremljenje, da bi Nemci i nadalje imeli oblast in prevesje nad slovanskimi narodi. Gre zato, kakor izjavljajo nemški listi sami, ali naj gospodujejo Nemci ali Slovani. Jezikovne naredbe so jedna zagovoda proti končnemu cilju, da bi Nemci potopili Čeha v pangermanskem morju. Tega ne prikriva Schönererjeva stranka; temu služi v dokaz dejstvo, da v samem držav. zboru, torej pred okni cesarskega dvora, kličejo: »Slava« nemški irredenti, in kličejo uže nemško orožje na pomoč, — ko se telegrafuje po noči v Hebu nemškemu cesarju, kakó uradi in policija avstrijska prosledujejo Nemce — kakor da bi bil nemški cesar nekaj prokurator, nekaj poročnik Avstrije! Čehi so uže davno kazali na take namere nemških strank, a pri vladi jim niso hoteli verovati; ravno ustavoverno stranko so smatrali za stranko, državo hranečo, v tem ko so imeli Čeha za škodljivce države in dinastije, in so tako ž njimi tudi ravnali.

Protidinastične namere nemških strank so bili nekdaj spoznali, tako za Belcredija in Hohenwarta, a po tem spoznanju se niso ravnali. Glavni vzrok temu je ta, da velikonemški šovinizem je prodril v najviše kroge drž. organizacije, načelnitstva birokracije, hierarhije in armade. To so pravi Nemci, katerim je več do velikonemških interesov, nego do samostalnosti Avstrije. Drugi vzrok je bil v zvanjanju politiki, v zvezi z Nemčijo in napetosti proti Rusiji. Danes, po dogovoru v Petrogradu, ni treba več poštovati v toliki meri Nemčije, pač je možno podpirati slovansko narodnost, jedino brambo proti agresivnosti nemški, in jedino poročstvo avstrijske bodočnosti. Treba je nam poštovati zvanjanje politiko, ker naša notranja politika se običajno ravna po zvanjanju, in ni treba misliti, da se kliče ves germanski svet v boj proti jezikovnim naredbam jedino radi tega, da bi se nemški uradniki učili češčine. Gre torej sedaj za izpremembo ustave in radi tega je položeno važno in kritično. No kakó naj se pretvori Avstrija? Takó, kakor

odgovarja njenemu historičnemu razvoju, njeni dejanski sestavi in dejanski naravi. To pa se dá doseči le s porušenjem centralizma vvedenjem ustave federalistiške. Nemcem v Čedah bi bilo to na dobiček, a so proti temu radi narodnostnega principa in vsenemškega šovinizma. Nemci pa hočejo le tako spravo, katere ne morejo sprejeti Čehi. Poslednji se morejo zadovoljiti le na podstavi popolne enakopravnosti in enakovrednosti. (Poslednje ni treba postavljati kot uslovje Op. ur.) in priznanja prav in svobod skupne naše domovine. Nemci morajo prenehati izdajati te slovanske zemlje nemški državi. Sedaj pa je najneprimerniši čas za tako sporazumljenje, ko nemške stranke takó brutalno postopajo proti Čehom; te stranke prav po banditsko napadajo mirne Čehne, in je sramota za državo, ki ne zabrani tega. Vlada bi morala dovajati k razgovarjanju, a z ustavovernim veleposestvom ne doseže ničesar; saj nemške veleposestnike češki narod dobro pozna od prejšnjih dob. Historičnemu veleposestvu bi pa Nemci ne zaupali, in v češkem plemstvu je mlajša stranka, ki se obrača k boljemu, še le v početkih. Mogli bi se dogovarjati le odposlanci obeh narodnostij, a ti bi ne imeli svobodnih rôk, temveč bi dobili določeni program; ko bi ga ne sprejeli nemški pooblaščenici, bi se dogovarjanje pretrgalo. No do pomirjenja ne pride, ker Nemci hočejo poprej odstranjenje jezikovnih naredeb, Čehi pa si ne dajo vzeti teh. Drugače bi češki narod takoj stopil k najstrožji opoziciji. Nemci so pokazali, kakó se je treba vesti v opoziciji. Badenijeva vlada ne zdi se Gregru dovolj močna, in on se boji, da nastopijo zopet Thuni, Kollerji proti Čehom. Potem pa je treba, da bi češki narod vstrajal in tako prestal, najbrže, poslednjo tako hudo dobo. Zato pa je treba opustiti diplomatizovanje domačih oportunistov in poštovati radikalniše smeri naroda. Kar so Čehi dosegli doslej, zgodilo se je s pomočjo radikalniših življev. Modri previdni češki diplomati pa so jo privedli le do — Dunajskih punktacij. Zato bi si želeli, da bi ves češki narod postal narod odločno radikalen. Zato kličem: Bdite, pripravljajte svoje sile, da nas bodoči boj ne najde slabih. Ves narod naj prošinja misel samostalnosti in svoboda domovine.

V takem smislu se je sprejela potem resolucije.

Dr. Vašatý se je v »Pester Lloyd«, potem v »Vyšehradu« v daljših člankih odločno obrnul proti jezikovnim naredbam in proti Mladočehom, ki so sprejeli te naredbe, proti smislu predloga, kiga jel. 1896 dr. Pacák stavil v drž. zboru. Vašatý zahteva zakon, ne pa naredeb, in jezikovno enakopravnost od najvišjih do najnižih instancij v vseh uradih.

Socijalna demokracija med Slovenci.

Jasna je danes vsakomur prežalostna resnica, da naši voditelji si niso pridobili naroda do najnižih slojev. To bolezen narodovo opazujemo najbolj na kmetih ob reki Dravi; v tem ko je tukaj večina slovenskih kmetov navdušena za narod, je ravno tako večina njih hlapcev navdušena proti vsemu, kar je Slovincem sveto in drago, ter pripravljena žrtvovati se za orožje vsakaterim, Slovanom sovražnim hujšakem. Tako se je videlo pri zadnjih državnozborskih volitvah, ob katerih slovenski kmetje več svojih podložnih niso mogli odvrnuti, ne s hvalo in ne z žuganjem, da bi ti ne volili socijalnih demokratov, za katerimi se skrivajo največi židovski tirani kmetskega in s tem vred vsega delavskega stanu.

Ta duševni razkol v narodu našem pa je zagrešila ponajveč slovenska inteligencija, katera, po zgledu drugih mogočnih narodov, prezira preprosti narod na društvenih shodih in ob vsaki priliki, ne da bi ž njim občevala in ga z besedo in dobrimi zgledi, oduševljala za narodno stvar.

Tako se n. pr. godi pri čitalnicah in bralnih društvih, v katerih je večina kmetov in po nekoliko izobražencev, v tem ko so hlapci in rokodelci iz njih izključeni malodane popolnoma, katere potem sovražniki národa, po tihotapski učé obrekovati in prezirati narodna društva in rodoljube slovanske. Na shode in veselice bralnih društev se vabijo samo kmetje, ne da bi ti vzeli seboj tudi nekatere svoje podložne, da bi jih tamkaj učili po slovenski misliti in pošteno razveseljevati se; dopuščajo rajši, da hodijo po drugih, protinarodnih in drugih veselicah. Ko bi pa rodoljubni slovenski kmet svojega hlapca ob prostih urah vsaj doma navduševal za narodno stvar ter mu dajal čitati slovenski časnik, na kateri je naročen on sam, izdalo bi vsaj nekaj.

»Kmet in delavec sta jedno!« Pod tem geslom naj nastopijo slovenski voditelji ter naj poučujejo kmeta in delavca, z besedo, črko in dejanjem, pod kakimi uslovji družila naj bi se ta dva, da ob bodočih državnozborskih volitvah ne bodeta več podpirala vragov slovanskega in s tem vred delavskega stanu.

Torej bodite modri, naši volitelji, v svojem delovanju in občujte radi s preprostim narodom, ter navajajte k temu vse slovensko naobraženstvo; kajti, le z modrim in vstrajnim postopanjem bo možno izlečiti to kužno bolezen, katere se je nalezal narod od vragov svojih.

S Slovenskega Pohorja, junija 1897. *Resnicoljub.*

Stara bajka.

God. 1867.

U mehani na kraj grada mladi vitez sjedi,
Mladi vitez a na peru, po umno besjedi:

»Braće mila, tako vjere mojih pradjedova,
Gnjila, trula, rastrovana doba vam je ova!

Kudgod kreneš bistrim okom, vidiš glib i mlaku;
Jad i očaj svagda srećaš na svakom koraku.

Ponajgora još je rana — tim je puna mjera —
Hrvatska nam, mila mati, nema karaktera!...

Ovo malo nekoliko što nas eto ima
Još jedini jesu stalni u svim bojovima.

A ja dižem ovu kupu u čast domovine,
Da uz stalne karaktere sréci se dovine! — — —

Zveče čaše, teče vino, o tle čaše lete;
Pjeva družba, umno zbori, — al se jezik plete...

God. 1896.

U mehani usred grada stari vitez sjedi,
Stari vitez dietenkláša, pa umno besjedi:

»Dá, gospodo uvažena, istina je živa,
Naš je narod sada sretan, u blaženstvu pliva.

Ovo doba što sad traje pravo je blaženstvo,
Niti nebo ne će krasit ljepše savršenstvo!

Ta u našoj domovini teče med i mlieko;
Kad si mudar za čas blago za uglođ si stekó.

Nova era blagodat je za naš narod mili,
Ponajpače što je drže — karakteri čili...

S toga dižem ovu kupu u čast naše glave,
A na slavu njeg've ere pravedne i zdrave! — — —

Zveče čaše, teče vino, o tle čaše lete;
Pjeva družba, umno zbori. — al se jezik plete . . .

A onamo na kraj grada kućica je stara,
Bože mili, tek je stanak biednog ubogara.

Dok je vitez mladjan bio, živjela mu žena;
Sada su mu sitna djeca sama ostavljena . . .

On po danu žaljevitom rukom mučno radi,
Dok mu djeca sama plaču, — dok ga muče jadi.

Dok se ondje rujnim vinom zvonke čaše pune,
Niz lice mu navorano suzice se trune . . .

I dok ondje vino teče, dok se pjesme ore,
Suze njeg've o tle kaplju, molitve mrmore . . .

Dok se ondje slavi sretna domovina naša,
On tek znade, da do vieka bieda se podnaša . . .

Ej, da jednom prisluškuje onoj silnoj hvali
I o medu i o mlieku — što ju vitez pali: — —

On bi čudno smješkao se pohrlio kući,
Pa bi gladnu djecu zvao u zagrlaj vrući . . .

A onda bi nožić uzô — šalio se tako . . .
I uz mrtvu djecu klekô, kliknuo ovako:

»Ej ovamo, sretni ljudi, tu se sreća smije!
Tu uz med i mlieko silno kô da netko — mrije! . . .

Tu tek ima suza, krvi, — to je med i mlieko;
Tu karakter tek je pravi silnu sreću stekô! — — —

I onda će nožić uzet — šaliti se tako . . .
... Ej, ta to su stare bajke, — tko bi rad njih plakô?! —

Zagreb, 27. VIII. 1896.

Vladimir J. Teharski.

„Priateljima“.

Podigli ste buru mi u duši,
Do neba se podigoše vali,
Do mog neba, na kom tako divno
Sjaju zvijezde — moji ideali.

Mislili ste vali će ugazit'
Moje zvijezde — al ste mi mudraci
Ta na burnom moru jošte ljepše
Sjaju zlatnih zvijezda sjasni traci.

More bez bisera . . . ?

Ah ta to je cielo more
U tom oku poezije . . .
Zar da u njem svega ima
Ljubavi da samo nije?

Bez ljubavi što je život,
Što je nada, što je vjera . . . ?
Ah to oko nije more,
Divno more bez bisera.

Srećko Zindl.

МИЛОШ ОБЛИБ И МАРА ДЕВОЈКА.

Српска народна pjesma (женска).

— Из непечатане збирке В. Радојевића. —

Ој, јаворе, гору моја!
Благо теби у сред горе:
Под тобом ми дивна лада,
У ладу ми Маре спава,
На лицу јој златан јагрук,

С јаглуком¹⁾ се разчовара:

„О, јаглуче, мој јаглуче!
Везла сам те три године
Су три моје дружарице;
Колика је царевина;
Никоме те дати не ђу
Без²⁾ Милошу Обилићу,
Оној српској војеводи.

Оне смо се завјерили . . .“

У збору је сан превари.

Јунак јаше низ планину

На ждралина крилатога,

Јаше коца до јавора;

На главу му златно перо,

Све му перо с гором маје,

Све му с горе росу бије,

Све му с пера роса пада

На Марино бјело лице.

У сну мнада препаде се,

Сама собом говораше:

„Што сам богу згријешила,

Те на мене роса пада,

Ведро небо кишу лије,

А вас свијет сунце грије!“

Слободи је Обилићу:

„А не бој се, мнада Маре!

Није киша из облака,

Но је роса с пера мога.“

(Из Anastazija Grüna.)

У няни мой, у старушки,
Теперь и слѣпой и больно́й,
Хранится заветная книжка,
А въ книжкѣ — двѣтогекъ сухой.

Знать, доро́гъ онѣ ей, что порбю
Бѣдняжка такъ пла́четъ надъ нимъ:
Быть можетъ, онѣ сорванъ руко́ю
Того́, кто бытъ ею любимъ.

Θ. Миллеръ.

Из Русије.

Motto: Cirilica niš ne opravi.

Latinizatorji pravoslavni cerkvi v obče očitajo, da je mrtva. Umestno je torej, da jim dokažem nasprotno. Rуска cerkev seveda ni »ecclesia militans« v smislu zapadnih narodov, ki širijo krščanstvo s pomočjo vojaštva, z ognjem in mečem à la Valhjun, ter so slovenskim pradedom pred 1000 leti tolmačili evangelij ljubezni s tem, da so jim rezali nosove in ušesa, *po pravem, staronemškem običaju*, kakor pravi Valvazor doslovno. To kulturno sredstvo rabijo sedaj Prusi v Kamerunu, kar je dokazala

¹⁾ Овдје без значи »sondern«, а не »ohne«. ²⁾ јагрук је (турска ријеч) = ein gesticktes Schweisstuch.

Няня, -и, pestunja. Отрок најпреј говови »ня, ня,« odtod beseda. — Хранитъ, hraniti; по polnoglasno хоронитъ — pokopravati mrliča; v prostonarodji tudi = скривамъ, прятать. — Заветный, srden dragi, tajno ljubljени; а другъ, најдражји pisatelj, katerega ljubim neomejeno, kakor da izpolnjujem заветъ — zapoved, obet. — Знать, мора уže бити, torej. Порбю, včas od porâ, čas, doba. — Сорвать, nedov. срывамъ, utrgati. Срывать је nedov. oblika k сорвать ии k срыть, срою od рыть, ruti. —

X—кѣ.

škandalozna obravnava proti Leistu. Na tak način pokristijanjeni Slovani in Zamorci izmró, ali pa zapadejo gnjusni eksportaciji in robstvu; glej polabske Slovence, Slovence, otoke Haíti, Kamerun, Borneo itd., itd. Ko se je Rusija pokristijanila pred 900 leti, imela je jedva 50. del sedanjega svojega ozemlja, jedva 30. del svojega sedanjega prebivalstva; današnjih 90 milijonov rus. kristijanov, ki živijo na ogromnem ozemlju 400.000 □ milj. pridobili so krščanstvu misijoni, in to s poukom. Kalmyki, Tungusi, Kareli, Laponci, Samojedi, Zyrjani, Čeremisi, Čubaši, Burjati, Votjaki, Tatari, Permijaki, Jakuti, Voguli, Kamčadali so se pokristijanili, toda ne porusili. »Idite i učite vse narode,« rekel je Spasitelj. Pred menoj leži letopis ruske misijonske družbe (Ruskoje pravoslavnoje misionerskoje občestvo) za l. 1893. Iz poročila prepišem naslednja dejstva, ki govoré sama za se. Družba je pod pokroviteljstvom vredne soproge (sedaj vdove) velikega Mirotvorca Aleksandra III. Na čelu stojé — od vlade nihče — kot zasebniki mnogi cerkveni in posvetni dostojanstveniki, generali, veleobrtniki. (Mnogi ruski škofje so bili nekdanj misijonarji, kakor Nil Jaroslavskij, Nikolaj Aleutskij itd. *Rusija kristijani sicer po lahko, toda evageljsko.* Za leto 1894. so bile projektovane misijonska šola na poluotoku Kaninu ob Severnem morju (prosim čitatelja, da vzame zemljevid v roko) in jedna v Koli, jedna na severnem Uralu, jedna v Turgaju (osrednja Azija) in tam tudi internat za kirgiške dečke. Misijonski oddelek duhovskega vseučilišča v Kazani odposlal je 1894. l. prvih 6 misijonarjev h Kalmykom, ki so se priselili iz *Kitajske* v Semirčensk. — Družba izdaje časopis: Pravoslavnij Blagovestnik. Ima 42 pododborov, ki nabirajo denar in druga darila, posebno cerkveno orodje in obleko. Leta 1893. imela je družba glavnico 1.492.054 rub. na razpoloženje, v misijonske svrhe je potrosila 252.846 r., na novo nabrala 331.186 r.

Misijon št. 1. je v Altajskem gorovju. Ima 14 postaj, središč, od koder deluje, ter 2 samostana (1 za moške, 1 za ženske.) Misijon ji sestavljen iz 1 arhimandrita = gvardijana, 1 višega duhovna, 15 duhovnov, med temi 1 rojen Altajec, 8 diakonov (1 Altajec), 42 učiteljev (24 Altajcev); na Altaju so spreobrnil 19.246 oseb. Spreobrneni gradijo si vasi (vseh 180). Misijon jim daje poljedelsko orodje, živino, semena, zdravila, jim cepi osepnice. Misijon je zgradil 41 cerkvâ. Cerkveno bogoslužje je na *altajskem* jeziku. Misijon ima 37 šol s 1.204 učenci, med temi 267 ženskih. V Bijsku (Sibirija) je učiteljske za Altajce; tam je 156 gojencev; 95 internih, 48 Altajcev.

Misijon št. 2. je v Kirgiškem ozemlju Tomsk (Sibirija). Sestavljen je iz 1 muniha, 3 svečenikov, 7 učiteljev in prelगतeljev (Ecclesia militans ni tekom 800 let po pokristijanjenju Slovencev preložiła *ničesar* na slovensko. To je pravi nič.) Leta 1893. so spreobrnil 69 mohamedanskih rodbin. in mohamedani so fanatiki, kakor znano.

Misijon št. 3. je v guberniji jenisejski. Osnova je 7 župnij pri Tatarih in 7 pri Mongolih. Župnije so oddaljene na tisoče kilometrov druga od druge. Misijonarji Zavodovskij, Prozorovskij, Reprejev, prehodili so leta 1893. per pedes apostolorum 18 000 km. (Glej na zemljevidu — od Miensinska do iztoka Jeniseja) Spreobrnil 238 paganov. Šol ima ta misijon na jugu 13, na severu 20. Gojenci, Mongolci, vstopijo potem v duhovno semenišče v Krasnojarsku. Tega leta bilo je v Krasnojarsku 5 bogoslovcev = Mongolcev.

Misijon št. 4. je v Obdorsku, popolnoma na severu ob reki Ob. Sestaje iz 2 svečenikov, 1 diakona in 3 učiteljev. Deluje pri nomadskih Samojedih, in to le tedaj,

kedar pridejo nomadi na trg. Spreobrnil je 116 oseb. V Surgutsku je osnoval župnijo, v kateri delujejo: 2 svečenika, 1 diakon in 1 učitelj. V Obdorsku je šola s 30 učenci, v Tobolsku je duhovno semenišče, katero ima namen vzgajati Samojede in Ostjake k duhovskemu stanu in misijonarstvu. Leta 1893. bilo je tam 16 bogoslovcev.

Misijon št. 5. v Nižnjem Kolymsku. Predstojnik mu je viši duhovnik Tětelin; poleg njega sta še jeden duhovnik in jeden učitelj. Misijonarji prehodili so 1893. l. 2420 km., da so obiskali Čukče ob Indigirski in Jani. Razun tega so tu 4 ambulantni misijoni, ki so obhodili 1893. leta 4840 km., mnogokrat pri 40° mraza, da obiščejo nomade na njih postajah. Krstili so 146 duš; služba božja se je vršila v tunguzijskem šatoru. Ta misijon ima v Jakutsku šolo, katero je obiskovalo 32 nomadskih otrok, t. j. v šoli so dobivali hrano, stanovanje, obleko in pouk.

Misijon št. 6. v Zabajkalju, na jugu Bajkalskega jezera. Misijon, ki šteje jednega škofa, 2 muniha, 1 višega duhovnika in 22 duhovnikov. je osnoval 22 postaj (žup) in spreobrnil 10.500 duš. Gradili so cerkve, kapelice in šole. Boj proti paganskim duhovnikom (Lama) je bil jako težak. Misijon ima 27 šol s 635 otroci; nekatere šole vodijo učiteljice.

Misijon št. 7. na Japonskem šteje 220 pravoslavni žup z 21.239 dušami, 27 svečeniki (med temi 24 Japoncev) ter 176 učitelji in propovedniki. Krstil je 1182 oseb. Šol je bilo: a) v Tokiju 4, med temi semenišče in jedna šola za deklice s 152 gojenci. Učiteljev bilo je 26, med temi 8 doktorjev bogoslovja. b) v Hakodatih jedna s 112 učenci in 7 učitelji. c) v Osaki učiteljske z 8 gojenci in 2 učiteljema. Razun tega je tam odbor za prevajanje in uredovanje, »Pravoslavnega Věstnika« na japonski jezik (Sejkeo-Simpo), ki ureduje tudi časopis za deklice »Uranisiki« (Skromnost) in izdaje drug duhovski, specialno japonski list »Sinjakaj« (Duhovnoje morje). Tam je tudi cerkev in slikarska šola za svete podobe. Učiteljske in semenišče dala sta to leto 39 novih propovednikov. Naposled je ta misijon tiskal 16 bogoslovnih del v japonskem jeziku, med ostalimi prevod (iz ruskega) pravoslavnega bogoslužjenja.

Misijon št. 8. v Kazani, stari prestolnici tatarske države. Misijonske šole so ob Volgi in Uralu. Osrednja šola v Kazani za 130 učencev (katehumeni so Tatari in Čuvasi) daje učencem stanovanje in hrano. Služba božja (pravoslavna) se vrši v tatarskem jeziku. Šola je dala 1893. leta 16 ljudskih učiteljev in 12 učiteljic; dobili so službe pri kirgiških ambulantnih misijonskih šolah. Razven tega vzdržuje ta misijon 134 šol: 64 tatarskih, 50 čuvaških, 5 čeremiških, 8 vetjaških, 1 mordovsko i. t. d. s skupno 5081 učenci. Tudi ta misijon ima odbor za prevajanja. Tiskanih je bilo na tatarskem, čuvaškem, čeremskem, kirgiškem, baškirkem, mordvaškem, vjatskem jeziku 48 del v 180.000 iztisih, katere razdeljujejo brezplačno. Misijon ima v Kazanji jako zanimivo knjižnico o teh narodih. Učitelji in misijonarji dobivajo po 60 do 80 rubljev na leto. Tako je možno, da zadošča vsota 252 rubljev. Pravi apostol ne nabira posvetnih zakladov.

Misijoni št. 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 so v Simbirskem, Saratovu, Samari, Permju, Jekaterinburgu, Ufi, Orenburgu in Vjatk. V Simbirsku je učiteljske s 126 gojenci Čuvaši, obrtna šola s 134 učenci, med katerimi je 101 Čuvaš. Baš tam se je učilo 54 deklic čuvaščine. V naselbini Srednje — Algaš je šola s 64 učenci (23 deklic). Le ti so paganski katehumeni. — V Saratovskem misijonu je 14 šol s 514 učenci ter nedeljska šola za odrasle.

Služba božja opravlja se v čuvaščini; posebno rusko cerkveno petje privablja celo odrasle pagane. — V področju misijona Samara je misijonska šola in cerkev v Turmi; pagani dohajajo po 20 do 30 km. daleč, da prisostvujejo pravoslavni službi božji v njih jeziku. — V področju misijona Perm je bilo 10 misijonskih šol in sicer v lastnih misijonskih poslopih; učencev je bilo 370. Razun teh bilo je 5 stipendijatov (Permjaki) v teološki semenišču v Solikamsku. — V področju misijona Jekaterinburg bilo je 6 misijonskih šol s 66 učenci in pribežališče za otroke Votjakov; drugo pribežališče za otroke se je zgradilo v Brodu-Kalmatskem, ker Baškiri drage volje izročajo svoje otroke misijonarjem v vzgojo. — Misijon v Ufi otvoril je leta 1893. 7 novih šol. Vsega ima 32 šol s 1118 gojenci; služba božja se vrši na tatarskem in čuvaškem jeziku. Ta misijon je zgradil 4 nove cerkve, za katere so podarili ruski trgovci stavbarski gradivo. — Misijon v Orenburgu ima 4 šole s 171 učenci Čuvaši in Nagajbaki; med njimi je 16 dektet. V Trebijatu je šola za deklice s 35 učenkami. Učitelji v teh šolah so Nagabaki s Kazanjskega učiteljskega. — V Novonikolajevskem internatu je bilo omenjenega leta 20 dečkov (Čuvašov, Kirgizov, Tatarov, Čerkezov). — Misijon v Vjatkki je vzdrževal 49 šol z 2217 učenci, med temi 317 deklic, vsi paganski in mohamedanski katehumeni. Posebne simpatije vzbujajo pri paganih obrtna šola za deklice. Misijon je vzdrževal 6 stipendijatov na učiteljski v Kazanji. Krstil je 146 odraslih in 10 paganskih učiteljev — duhovnikov z njihovimi rodinami vred. — Skupej so imeli misijoni pod št. 9—16 leta 1893. nad 10 000 učencev — katehumenov. — Cirilica je i tu mnogo opravila! —

L. Leskovec.

Ruske drobtinice.

Съ міру по ниткѣ, голому рубаху.

Homjakov, Samarini, Aksakovi — koliko govore ta imena istinito ruskemu srcu! A čitatelji „Slov. Sv.“ v obširih obrisih vendar-le tudi znajo, kaj pomenja ta trojica vsakemu pravovernemu Slovanu. To so stebri slovanofilov in njihov učenja — slovanofilstva.

Dokler so živeli in delovali na prid svojega podavljenga naroda, jim usoda pač ni bila posebno mila: trpeli so, premnogo so trpeli zasmehovanja, preganjanja za svoje visoke, narodne ideje. Kakor drugod, tako je tudi Rusija mnogo grešila proti prvim vestnikom svobode, točneje narodne svobode, katero so zapisali na svoj prapor od načela do konca ti veliki dobrotniki ruskega naroda kot buditelji in zaščitniki istinih ruskih narodnih načel.

Torej v tem obziru se ni nič nenavadnega zgodilo; pač pa je jako nenavadno vse kar se tiče spomina teh velikih ruskih svetil na nebu ruske prosvete.

Ruska državna ladja je že davno pojedrala in dandanašnji z razpetimi jadrni jadra po tistem tiru, koji so jej nametili i pokazali rodonačelniki slovanofilstva. Celu najjarejši zapadniki odrekli so se od mnogih svojih še tako nedavno „neoporekljivih doktrin“ i so trkaje se na svoja grešna prsa priznali svoje mnogoznačilno: peccavi!

Ako pa izrečeš ime kakega Aksakova, Samarina ali pa Homjakova v inteligentnem občinstvu, vsi te še nekako s strahom ali nasmehom pogledajo, kakor da bi bil izrekel kaj strašnega, prepovedanega ali pa celo utopičnega!

Rusko novinarstvo veči del gre po sledih slovanofilov, zavedno ali nezavedno, to nas tukaj prav nič ne briga; a objavi program novemu zidanju s specifično slovanofilskim odtokom (senčico), i ostaneš bez podpisčikov (naročnikov); svoje prodajalnice kar ne odpiraj, če jo pa odpreš, jo pa tudi skoro zapreš, če ti ne bo volje za se pisariti i prevežati do čista svojo smet, kateri navadno pravimo denar... Tako se je godilo, kolikor jaz pomnim, vsem izdanjem Petrograjskega blagotvornega komiteja slovanskega. Ni temeljiti prof. Lamanski, ni brhki časnikar Komarov, ni slavni

nčenjak Budilovič, jih niso mogli ohraniti pogina. „Слав. Иав.“ Lamanskega v mesečnih snopičih vstrajala so le dve leti; „Слав. Иав.“ Komarova v podobni tednika učakala so si še krajše starosti, a „Слав. Обозр.“ Budiloviča in potem Palmova prežilo je komaj dve leti. „Благовѣстъ“ V. A. Vasiljeva odzvonil je na drugo leto svojega obstanka, prevrnuši se v prilogo „Русскоѣ Бечѣ“, katere je besedovala dve leti, na tretje — pa je tudi ta zaspala snom pravedne boriteljice za sveto delo pravice i resnice.

Neko srečno izjemo iz cele vrste efemernih glasov vpijočega v puščavi predstavljala je za poslednjo polovino tekočega stoletja Aksakova „Русецъ“, katere je bila tako dolgovечна, da je celo svojega bezprimerne urednika — spravila v hladno mogilo.

O Aksakovem ne bomo govorili: njegov duhovni vpliv je bil bezprimeren, a gmožna sredstva Aksakovih so bila, kar se pravi, satis superque bogata.

Izdanja slovanskega blagotvornega komiteja Petrograjskega ustopala so Aksakovi „Русецъ“ v obeh obzirih; a ni denarja, ni uma doslej temu društvu ni nedostajalo, torej njih nedolgo izhajatič v kakih drugih bolj globokih vzrokih.

Ta stvar me je večkrat zanimala i zarojila je zopet po glavi: ko sem prečital Vaš članek „Kde je osrednji organ avstro-ogerskih Slovanov?“ v 8. števu „Slov. Sveta“.

Rusko gospodarstvo (= država) broji po poslednji štetvi nad 130 milj. duš, med kojimi je vsaj 100 milj. čisto slovanske krvi. Za mejo je do sedaj še ostalo Slovanov vsaj kakih 25 milj. duš, bez turških, če pa vzamemo tudi Slovane-Turke, se pa nabere vsega naroda do 30 milj. Torej, bez vseh drugih narodnostij, med 130 milj. Slovanov ni toliko jedinstva i životvorne sile, da bi bez genija moglo izhajati vsaj jedno izdanje z občimi smerni, izhajati bezbedno na svoja sredstva, z nujnimi priznaki vplivnega občega glasila? Nam ni treba odgovarjati, za nas govori žalostna resnica, da takega glasila nimamo; torej tudi ni jedinstva i životvorne sile? Doslednost silogizma seveda zahteva moškega „ni“; pa pojdi za silogizmom, i oba v jamo vpadeta... Дело вотъ въ чемъ: Slovani smo res razkosani, tako da celó ne vemo, kedaj pri nas vseh solnce vzhaja i zahaja. Slovani smo res še do sedaj precej potlačeni i istinito carske lilije so na naših poljanah še res kaj redka redkost; a vsega bi bilo pri nas dovolj, i duha jedinstva, i sile životvorne, ko bi med nami bilo dovolj vzajemnega znakovstva ali znanstva, t. j. ko bi mi dovolj znali drug drugega, ne tako, kakor vsak zna svojih pet palcev, a vsaj tako, kakor zna inteligentni Rus inteligentnega Nemca, Angličana, Francoza, kakor zna dober sosed svojega sosedu: ignoti nulla cupido. Pravijo, da je politična mržnja i versko sovraštvo med Rusijo i slovanskim zapadom tako veliko, da nobene sprave ni možno. Jaz pa se svojim krstom rotim, da ni toli visokega prelaza, čez koji bi ne splazilo se vzajemno znakovstvo: znanec je znancu brat... Na vse pa je treba Božje i naše volje, nadaljnje posledice so pa same po sebi jasne, kakor beli dan... Bož. Tvorcov.

RAZGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

„Slovanski Svet“ je letos sedaj v tretje izpremenil tiskarno, ker v poslednji so mu dali samo jednega stavca na razpolaganje, in bi ta, kakor se je videlo, ne dohitel zasmujenih števil. Nadejamo se, da se to kmalu posreči v novi slovanski tiskarni.

Sestanek državnih poslancev bil je 30. jul. v Ljubljani. Udeležili so se ga slov. drž. poslanci, hrvatsko-slov. poslanec Spinčić, vit. Vukovič iz Dalmacije in kot zastopnik Tržaških Slovencev vit. Iv. Nabergoj. Dr. Lajinja se je opravičil, da ni došel. Pripoznali so soglasno kot nujno potrebo, da se nerušena ohrani sedanja parlamentarna večina. Zbrani poslanci hočejo ostati v tej večini, dokler ostane zvesta načelom adrešnega načrta dotičnega odseka. Obsojajo najostreje parlamentarno obstrukcijo ter odklanjajo vsako vladno premembo, ki bi, v škodo slovanskih narodov, pomenjala prijenjanje neopravičenim zahtevam v obstrukciji združenih strank. Kot neizogibne potrebe pa zahte-

vajo: 1. da se čim najprej uredi Celjsko vprašanje, v smislu opravičenih zahtev in kulturnih potreb štirskih Slovencev; 2. da se sedanji vladni sistem na Primorskem v najkrajšem času izpremeni z ozirom na neznosne razmere na Primorskem, tem bolj, ker so se te razmere v vsakem oziru še poostrile po minulem zasedanju poslanske zbornice; 3. ob premembi v dež. predsedništvu na Koroškem naj se imenuje mož, ki bode pravičen obema narodnostima. Vlade, ki bi ne zadostila tu izraženim zahtevam, bi zbrani poslanci ne mogli podpirati.

Shod je zajedno sklenul, sezvati v Ljubljano vse-slovenski in istrsko-hrvatski shod. Odsek za to je sestavljen iz drž. poslancev, prebivajočih v Ljubljani. V odsek se povabita krajnski dež. glavar in ljublj. župan.

Vsi sklepi poslanskega sestanka stvorili so se soglasno.

Vidi se, kakó skromni so jugoslovanski zastopniki; veže jih seveda nadeja, da se ne razruši sedanja večina, in da se ne izneveri svojim načelom. Sicer pa bode namerjani skupni shod imel priliko, konkretno izjaviti jugoslovanske postulate.

Vseslovenski shod naj bi se kmalu sezval; tako željo so izrazili koroški in štirski Slovenci, in njim se pridružujejo soplemeniki vseh slovenskih pokrajin ter dokazujejo potrebo takega shoda. Le »Slovenec«, kakor pišejo drugi o njegovih izjavah, je nekako neodločen v tem pogledu, češ, da je zaviden, ker se ta misel ni sprožila v njegovih predalih. Tudi očitajo »Slovenčev« stranki, da je pohlepna radi načelnitva in da bi rada motila vodo s točkami, ki sedaj niso nujne in aktualne. Gledé na kraj niso misli jedine; najprej so želeli, naj bi se sezval shod v Celovec ali Celje, ker na Koroškem in Štirskem se vrše nemške demonstracije proti osrednji vladi in Slovincem. V »Edinosti« pa kažejo na umestnost Ljubljane in pozivljejo, naj bi, po zgledu Praškega župana, vodil vso stvar ljub. župan Hribar. Ne bojazen, pač pa prikladnost sredstva za namen, zlasti v tem času, kaže, da bi se shod vršil na Kranjskem in vsled tega seveda najprimerniše v Ljubljani. Štirski rodoljubi so uže dobili nalog, po svoje delovati za uresničenje nasvetovanega shoda; med tem se je uže določilo, da se snidejo državni poslanci slovenski, oba hrvatska iz Istre in menda tudi dalmatinski, v Ljubljani. To je v resnici gledé nujnosti in praktičnosti tudi najprikladniše za vsak slučaj. Kajti od drž. poslancev bode zavisno, kakó ju ukrenejo in krenejo v bližnji bodočnosti. Drugi zastopniki in rodoljubi jim utegnejo dati nasovete, priporočila; če pa se drž. zastopniki ne zedinijo sami, vsi shodi v smislu aktualnosti nič ne pomagajo. Stvar tržaških Slovencev je posredno v dobrih rokah, ker primorski slovanski zastopniki so gledé primorskih Slovanov, torej tudi gledé tržaških solidarni, vse druge jugoslovanske dežele pa imajo svoje izvoljence, tem so Hrvatje in Slovenci izročili svoje polnomočje pred par meseci, smatrali so jih za dobre in umestne pooblaščenice, spodobí se torej tudi, da dajo njim prvo besedo. Kakor ste si postlali, takó boste ležali; če ste imeli zaupanje vanje pred malo meseci, ste prisiljeni imeti je tudi sedaj; kajti dogodilo se ni nič ne za povečanje, ne za kračenje in manjšanje tega zaupanja. Druga pa je s potrebo, da se narod izjavi gledé na razne dogodke po volitvah in gledé na obče, nadalje trajajoče položnje med južnimi Slovani. Na to

stran naj se narod pokaže jedin nele sam seboj, temveč tudi solidaren pred vsem s Čehi, in tu naj izreče narod, da solidarnost predpolaga zjedinjenje ne le programatično, temveč tudi taktično. No o tem je treba še drugačnih pojasnil. Dostavljamo le, da nemške liberalne in nacionalne stranke in frakcije uže žugajo, da bi delale zapreke vseslovenskemu shodu, zlasti ko bi se vršilo v mestih, kjer imajo Nemci vajeti v rokah.

Kranjsko. Dne 15. jul. zjutraj je bil zopet potres, najbolj na Kranjskem, potem Primorskem, Štirskem. Najmočnejši sunki (6 sek.) so bili v Ljubljani, v kateri je poškodoval mnogo, najbolj pa starih poslopij. Škode cenijo do $\frac{3}{4}$ milijona. Župan Hribar se je takoj obrnul do osrednje vlade za pomoč in je bil šel poročat tudi cesarju v Išli. Prebivalstvo se je kmalu pomirilo, in župan je tisti, ki, kakor ob prvem velikem potresu, tudi sedaj spodbaja narod k pogumnosti. Po drugih krajih potres ni povzročil škode.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske bil je 8. jul. v Ljubljani. O delovanju je poročal družbin ravnatelj Pirc. V 10 letih se je število členov pomnožilo od 826 na blizo 3800. Promet je znašal l. 1887 le 14436 gld., sedaj pa je došel do 139.177 gld. Podružnic je sedaj 84. Jeseni 1896 je bil izredni občni zbor v Novem Mestu, da so se presojale razmere kranjskega vinstva; sklenuli so zasnovati vinarski odsek družbe. Na podkovski šoli je napravilo preskušnjo 17 starejših kovačev, ki niso hodili v šolo. Iz drevesnice, ustanovljene 1885, je družba lani oddala 15.000 visokodebelnih drevesec. Na vzornem dvorcu Viču redilo se je 15 glav živine na posestvu, obsežnem le 22 oralov. Glasilo »Kmetovalec« se je tiskalo v 5000 izvodih. Glavni odbor je oddal 11.100 kg. pravega ruskega lanenega semena, potom 7842 kg. deteljnega in 29.904 kr. drugih semen. Posredstvom družbe so kmetje nakupili 30 vagonov umetnih gnojil. Začela je družba nakupovati tudi umetnih gnojil za vinograde, in sicer z ugodnim vspehom. Pospeševala je tudi živinarstvo s primernimi pasmami. Širila je kmetijske stroje. — Aktivno imetje je znašalo 40.004 gld., proračun za bodoče leto kaže 14.400 dohodkov. — Hrvatska vlada je kupila na Kranjskem za 40.000 gld. plemenske živine. G. Povše je predlagal, naj se prosi kmet. ministerstvo, da bi še za letos izposlovalo primiren kredit, bez obrestij, vinogradnikom, ki hočejo prenoviti vinograde. Povše je bil izvoljen tudi za podpredsednika družbi namesto umršega, za družbo zaslužnega graščaka Seuniga. Po razpravljanju o raznih predlogih, je sklnul predsednik c. svetnik Murnik zborovanje. Kranjska kmetijska družba je najznatniša in vplivniša taka družba v deželah slovenskih; vidi se, da napreduje bolj in bolj.

Ljublj. župan Hribar je priobčil v »Sl. Nar.«, kar je govoril in odgovarjal v avdenciji pri cesarju v Išli. Priporočal se je, da bi vlada dovolila olajšave gledé drž. posojil, ki so se dovolila po velikem potresu, da bi se osnove delalnice drž. železnice v Ljubljani, da se takoj izplačajo drž. uradnikom dovoljene potresne podpore. Cesar je stavil več vprašanj gledé poslednjega potresa in položnja v Ljubljani. Obečal je naročiti vladi, da bi kar možno ozirala se na Ljubljano. Ko je župan omenil, da bi Ljubljana postala jedno najmodernejših mest v državi, je rekel cesar: Prav drago mi je, da to čujem. Nato mu je cesar dovolil, da sme objaviti poročilo o avdijenciji, in je pristavil, da ga je bila razveselila vest, da se je bil župan odločil

takoj, prositi za avdijencijo. Takó se morejo Ljubljanci zopet dobrega nadejati, in so izvestno hvaležni, da se župan Hribar toliko trudi za prospeh Ljubljane.

Družba sv. Cirila in Metoda je imela letos 5. avg. svojo 12. veliko skupščino v Škofji Loki. O tem v 11. štev.

V Ljubljani so imela 28. jul. sestanek krščansko misleči dijaki. O sestanku piše »Slov. List«, da je bilo okolo 100 dijakov, namreč akademikov, bogoslovcev in gimn. abiturijentov. Imeli so več govorov, ki so se dotikali tudi politike. Povdarjali so vero in narodnost, in ni bilo ugovora proti krščanski in slovensko-slovanski ideji. Na večer so imeli pa komerz, na katerem so govorili tudi razni, menda izključno, »krščanski« poslanci. Abiturijent Lončar, kakor moremo uganuti iz poročila »Sl. L.«, je opominjal na shodu, da naj se ne prezira slovanstvo.

»Slov. Narod« je v 2 člankih razkril nedostatke na jedini kranjski viši realki v Ljubljani. Razun slovenščine in veronauka, poslednjega ne v vseh razredih, ne poučuje se noben predmet v slovenskem jeziku. Tudi radi tega se ogibljejo slov. učenci tega zavoda, in je bilo letos na tej realki 148 Slovencev in 183 Nemcev, torej teh in onih v neprimernem številu s prebivalstvom. List se nadeja boljšega od dež. zakona za to realko, a zahteva sam razdeljenje razredov na slovenske in nemške in sicer takó, da bi se Slovenci naučili nemščine, Nemci pa naj bi se ne silili učiti se slovenščine. Zajedno naj bi se francoščina zamenila z italijanščino. Poslednji nasvet je za sedanje razmere praktičen, a vprašali bi gledé na bodočnost, zakaj pa bi se ne učili slovenski realci ruskega jezika, s katerim bi se pripravili za službe med vstočnimi Slovani, kjer je tehnikov še mnogo več potreba, nego med zapadnimi Slovani.

O Ljub. realki v obče tudi menijo, da se na njej vzgaja prusofilstvo, ki se kaže v prslavljanju Bismarcka itd. Vsled tega se slov. dijaki ne počutijo dobro na tem zavodu.

Trst. Pol. društvo »Edinost«, ki deluje za Tržaško in Istro, je imelo obči zbor 18. jul. v Trstu. Udeležba je bila obila. Med drž. poslanci je bil prisoten Vj. Spinčič, dr. Laginja j. bil zadržan, med drugimi zastopniki je bil pl. Iv. Nabergoj. Poleg urednika »E. L.« in »Naše Sloge« došla sta tudi urednika »Pens. Slav. in pa »Soče«. Predsednik Mandić je v obče označil položanje, tajnik Cotić pa kratko popisal dogodke, boje in težave, ki so v tesni zvezi z društvenim delovanjem. Posl. Spinčič je šel stvari do živega in ocenil neznosno položanje, kakoršno je dejansko. On se nadeja boljšega in pomoči od sedanje državnozborske večine. On meni, da celó Poljaki bodo potezali se za prava južnih, sosebno tudi primorskih Slovanov. Tajnik je oduševljeno utemeljeval zaslužen zahvalo princu dr. Frd. Schwarzenbergu, da je očitno naglasil potrebo sprave z vsemi narodi, izrecno tudi s Slovenci in Hrvati. Dekan Kompare se je oziral na 1848, ko so pozivljali primorske Slované na pomoč, in na sedanjost, katera je na Primorskem, po besedah Spinčičevih, takó huda, kakor nikjer v Avstriji. Govornik je zaključil: Ako bi izzginul iz Istre čut slovanski, tedaj ne bilo bi več Avstrije v tej pokrajini. — Nabergoj se je spominjal silovitih dogodkov ob poslednjih vo-

litvah. Rekel je: Mera je polna; takemu početju mora biti jedenkrat konec. — Dr. Rybář je, utemeljuje svojo resolucijo naglušal. V deželi, kjer je več nego $\frac{2}{3}$ slovanskega prebivalstva, ste $\frac{2}{3}$ uradnikov, ki ne umejo nobenega slovanskega jezika. S strankami občujejo pri sodiščih po tolmačih. Slovénske govore zapisujejo po laski, našim kmetom pošiljajo laska vabila. Državno pravdnistvo ni še dalo nobenega odloka na slov. jeziku. Odlične oblasti nočejo pripoznati slov. jezika. Njegova resolucija nasvetuje za Primorsko take jezikovne naredbe, kakoršne so za Česko in Moravsko. Dr. Gregorin je kazal, da po 20 letih so Italijani iztrgali Slovincem jedini mandat v Trstu z okolico. V dan zmage je rekel menda jeden viših uradnikov, da dan premage Slovencev je najlepši dan njegovega življenja. V V. kuriji pa so Italijanom priborili *italijanski* podaniki jedini mandat te kurije. »In naš dični Ivan Nabergoj, ki je nad 20 let zastopal slovensko okolico Tržaško, odstopiti je moral mesto Garibaldincu. »Gregoriaova resolucija pravi, da Italijani imajo za Trst in okolico vseh 5 mandatov državnozborskih, ker je volilni red krivičen; pravičnost zahteva, da se Slovincem zajamči vsaj 1 mandat. Pol. društvo »Edinost« naj torej poskrbi, da poslanci postavijo predlog v tem smislu. — Predsednik Mandić je predložil naslednjo resolucijo: Uvažuje, da so ostale neizpolnjene vse obljube centralne vlade nasproti dež. in drž. poslancem naroda hrvatsko-slovenskega na Primorskem; uvažuje nepobitno dejstvo, da je postalo prav neznosnim kulturno-politično in narodogospodarsko stanje primorskih Hrvatov in Slovencev; uvažuje naposled, da se nahajajo naši poslanci v klubu, ki z drugimi sorodnimi klubi sestavlja večino zbornice poslancev, — pozivlja današnji obči zbor pol. dr. Edinost svoja drž. poslanca, naj v tej večini z vsemi silami delujeta nato, da se omenjeno neznosno stanje primorskih Hrvatov in Slovencev izpremeni na podstavi zakonov, ter da ne bode podpirala nobene vlade, katera ne bi hotela stvoriti tega.

Dekan Kompare pozivlja društvo »Ed.«, naj se poteza, da napravi vlada v Istri čimpreje potrebna narodno osnovanih šol, in sicer v narodnoverskem duhu. — Posl. Spinčič je predložil, da naj društvo »Ed.« pozove vlado, da izpolni svojo obljubo, ki se je dala g. Spinčiču na Dunaju, a se še do danes ni uresničila, da vrne namreč istrskim kmetom prepotrebno orodje, orožje ter kosirje, odvzeto ob žadnjih volitvah. Ako bi hotela nesreča, da pride zopet l. 1848 in 1866, tedaj bi jim vlada dala sama ne samo kosirjev, ampak tudi pušk.

Zborovalec Pečar in Nabergoj omenjata, kakó Italijani dajajo zemljiščem, krajem slovenskim nova ital. imena. — Drd. Slavik je predložil, da se izreče zahvala državnima in deželnim poslancem. — Dekan Kompare omenja, da 2 bogoslovca nista bila posvečena letos, ker se jima je odrekel od strani vlade tulum mensae; društvo »Ed.« naj pozvé pri škofijskem ordinarijatu vzrok temu dogodku, kateremu jednak se ni pripetil uže 15 let. Isti dekan je izrekel tudi zahvalo pol. društvu »Edinost«.

Omenjamo, da je obči zbor sprejel vse resolucije jednoglasno. V odbor so bili izvoljeni: M. Mandić, predsednikom; odborniki: Iv. Balanč, A. Gregorin, dr. Rybář, Jos. Turk, M. Cotić, Jos. Katalan, K. Gorjup, A. Bogdanović in Iv. Fajdiga. Namestnik: F. Šuman, A.

Miklavc, M. Pečar, M. Hrovatin, Iv. Martelanc, J. Perhanc, Iv. Gorjup, Al. Gorjup, Iv. M. Vatovec. Pregledniki računov: dr. Abram in Iv. Prelog. Predsednik je na to zahvalil se zborovalcem, ki so se vedli tako vzorno, in izrekel željo, naj bi bili bodoči občni zbori še sijajna manifestacija.

Dr. Leginja, ki ni mogel priti na zbor, je rekel, da bil predlagal jedno samo resolucijo, s katero bi izjavili, da tako slabo, kakor se godi sedaj, se še nikdar ni godilo primorskim Slovanom.

Hvala, iskrena zahvala izbornim boriteljem hrvatskim in slovenskim v Istri in na Tržaškem. Ob tužnem položaju nas tolaži pogum naroda in neumorno delovanje njegovih zastopnikov!

V Trskn so poslednji čas delavci popuščali delo v arsenalu, pri mizarjih, pekih, pri čiščenju kave itd. Nekoliko so dosegli gledé povišanja dneve, peki pa so se obotavljali, in osled tega so delavce organizovali da prečeje kot posebna zadruga. V občini pa je kadi v Trstu politika omes; ti ki vodijo delavce, delujejo za ital. tabor, kakor drugod za nemški. Zato je treba pozornosti od slovanske strani.

Istra. »Divljačstvo u Rovinju«. Pod tem naslovom je »Naša Sloga« priobčila natanko poročilo o posebnem junaškem činu »avite culture«. Dne 14. jul. se je začela razprava pri okrož. rodišču v Rovinju proti 17 slovanskim ljudem in proti 3 Italijanom. Prišla sta jih zagovarjat dr. M. Leginja in dr. F. Wolff. Prva 2 dni sta se udeležila razprave, 3. dan pa sta naznanila predsedniku končne razprave, da ne moreta dojeti, kajti nikjer nista mogla dobiti hrane. Na poti, ko sta iskala krčme, so ju spremljali z žvižganjem. Zato sta prosila, da se odloži razprava, in da se izpusti jedini zatvorjenec Ivo Kušar. To sta naznanila tudi predsedništvu pravosodnega ministerstva. Poročata, da sta tudi prva 2 dni morala odpotovati čez noč v Pulje, ker so se jima odpovedala stanovanja, in nista v občini bila varna pred druhaljo v Rovinju s 11.000 prebivalci in le 5—6 žandarmi. Slovensko in hrvatsko naseljenje je silno ogorčeno radi takega postopanja ital. nestrpnosti.

Letos so bili prižgali tudi v Istri mnogo kresov na čast sv. Cirila i Metodija. Jeden dopisnik »N. Sl.« opominja: Bračo Slaveni! očuvajmo velelepi običaj, čim kažemo zahvalnost svojim za Bogom največim dobrotvorcem, koji su nam donieli ne samo sv. vjeru, nego i prosvjeto... nije i sv. arcibiskup Metod bio bačen u tamnicu kao zločinac, upravo kao što i sada nekogi naših čame u tamnicah. Svetima bratoma niso mogli škodovati vrage, tudi mi ne zdvajajmo, — daje pogum dopisnik.

Kakor smo uže poročali, je biskup Flapp odstavil vzornega svēčenika Vrbko, kapelana v Šajinih, ker so ga zatožili, kakor da bi vvajal novotarije v bogosluženje. Takó je revež sedaj bez maše, bez plače in bez vsakega zaslužka. »Naša Sl.« kaže, da razni rodoljubi pošiljajo Vrbki prispevke v pomoč. Prav takó!

Prošnjo dr. Leginje, da bi se zgorejnavedena sodnijska razprava predložila v kako drugo mesto, je apelacijsko sodišče odbilo, in se bode razprava nadaljevala 12. avg. v Rovinju.

Štirsko. Zopet je Celje na dnevnem redu. »Fremdenblatt«, officiozni list, je naznanil, da s koncem tega šolskega leta se zatvori utrakvistični gimnazij v Celju, da,

se pa napravijo provizorni razredi za slovenske učence in da se je treba nadejati, da se obe narodnosti sporazumeti za kaj odločilnega. Dne 22. jul. je pa list za drž. zakone priobčil minist. naredbo za razne zneske, ki niso bili v proračunu, in med temi je tudi postavka 12.500 gld. za stroške nižega gimnazija v Celju do konca š. l. 1896/97, oziroma za nadaljnje potrebe slov.-nemškemu gimnazij-skemu poučevanju.

Nemške stranke so najprej mislile, da jih hoče pridobiti vlada s posebno koncesijo, a pristavile so takoj, da se ne dajo pridobiti s takim odplačilom. V Celje pa se je sezval dne 20. jul. shod zaupnih mož spodnještajerskih. Udeležili so se ga drž. in vsi dež. poslanci ter odlični rodoljubi. Sprejeli so naslednjo resolucijo:

»Vlada sama in drž. zbor so priznali opravičenost slovenske zahteve za ustanovitev slovensko-nemškega gimnazija v Celju. Odprava tega gimnazija, provizorična ustanovitev v zraku visečih posamičnih razredov, podrejenih še poleg tega ravnatelju višega gimnazija Celjskega, notoričnemu nasprotniku slovenskega naroda in njegovih teženj, določitev, da se sme v prvi razred sprejeti ponajveč 50 dijakov, je torej očita krivica. Stvorjena slovenskemu narodu, ter žaljenje narodne časti. Vsi slovenski poslanci se torej pozivljajo, da stvoré solidarno bez ozira na koronovino, v kateri so izvoljeni, vse korake ter porabijo vsa parlamentarno možna sredstva, da se popravi ta, slovenskemu narodu stvorjena krivica. Preselitev slovenskega gimnazija v kak drug kraj spodnještajerski se mora, ker gimnazij v kakem drugem kraju ne bi ustrezal vsem zahtevam in potrebam slovenskega prebivalstva v južnem delu Spodnje Štajerske, jedenkrat za vselej odkloniti.«

Zajedno je shod sestavil poseben odsek, ki naj skrbi, da se sezone v primerno kratkem času občini politički shod vseslovenski, ki naj bi poleg drugega dal slov. drž. poslancem navodilo gledé na njih nadaljnje postopanje.

»Slov. Nar.« opozarja, da je uže pred več tedni poznal namero osrednje vlade, a da jo je zanimal celó naučni minister bar. Gautsch, a sedaj se je obistinila njegova informacija. Ta in drugi slovanski listi obsojuje vladin ukrep.

Letos bode Zaveza slovenskih učiteljskih društev dne 4. in 5. avg. zborovala v Celju. Razpravljati bodo med drugim tudi o Ebenhochovem šolskem predlogu in o predlogu o »šolskem muzeju slov. učiteljstva v Ljubljani«. Kar se dostaje Ebenh. šolsk. predloga, bilo bi najprimerneje izjaviti se v smislu, da slovenski učitelji smatrajo čas za izpremembo šolskih zakonov še le tedaj, kedar dobé narodi svojo nacionalno avtonomijo, in bodo torej njih zastopniki imeli besedo pri vsem osnovnem šolstvu, torej tudi pri določevanju snovi za šolske knjige, itd. To je pisano pred 4. avg.

Dne 2. avg. je bila deputacija štirskih Slovencev, med njimi drž. posl. vit. pl. Berks, pri ministrih Badeniju in Gautschu radi Celjske gimnazije. Prvi je rekel, da vsled sklepa drž. zbora ni mogel postopati drugače; bar. Gautsch pa je menil, da bi se gimnazija nadaljevala, kakor doslej, potem pa je prišel do zaključka, naj bi se priredila takó, kakor v Tirolskem Trentu. Deputacija pa je zahtevala urejenje, kakoršno je na Mariborski gimnaziji, z jednim skupnim vodjo, ne pa z jednim glavnim vodjo, kakor v Trentu. Deputacija je tudi omenila, da Slovenci iztopijo iz večine,

ako se ustreže njih željam. Badeni pa je pristavil, da se gimnazija uredi v sporazumljenju s štirskimi Nemci. Deputacija pa je odgovorila, da notranje urejenje gimnazije ne more biti zavisno od vmeševanja druge narodnosti.

Slovenski zastopniki kluba slovanske kršč. zveze so se posvetovali uže po zatvorjenju drž. zbora, kakó bodo postopali gledé Celjske gimnazije. Ko bi jih ne podpirale ostale stranke večine, bi izstopili iz nje. Slovenci zahtevajo, kakor pišejo tudi v „Pol.“, slovenske vsporednice na Celjski gim., take, kakoršne so v Mariboru, kjer so pokazale najlepši vspehe.

„Domovina“ je izšla v praznični obliki ole slavnosti otvoritve „Nar. doma“ v Celju in blagoslovljena zastava „Celjskega Sokola“. Slavnost je dala vspored za 7. in 8. avg. V večer 7. je bila veseloigra „V Diogenovem sodu“ Vrhlickega, potem koncert. Dne 8. sv. maša, blagoslovljenje, odkritje spominske plošče in otvoritev „Nar. doma“ pop. skupni obed; ljudska veselica blizu Celja. — Poleg mnogih slovenskih, sosebno sokolskih društev došlo je tudi društev hrvatskih, čeških. Udeležba je bilo izredno velika. Členi deputacije radi Celjske gimnazije poročajo „Domovini“ da so se zavezah molčati o tem, karso celo uro govorili pri Badeniju in Gautschu. Objavljajo samo to, da pouk ostane na razredih tak, kakor doslej, in da vlada ne misli vzeti pouka v materinem jeziku. Oba ministra sta se kazala naklonjena in sta se preverila, da za delegati stoji ves slovenski narod. Vit Berk in župnik Žičkar stavodil a deputacijo, dr. Hrašovec je paizročil posebno spomenico. Vsicleni deputacije so se razgovajali ministroma. Kar so poročali drugi listi o razgovoru, ne odgovarja resnici.

V Trstu se poslednji čas delavci popuščali delo v arsenalu, pri mizarjih, pekih, pri čiščenju kave itd. Nekoliko se dosegli gledé povišanja dneine, peki pa so se obotavljali, in osled tega sž delavce organizovali da prečejo kot posebna zadruga. V obče pa je tudi v Trstu politika omes; ti ki vodijo delavce, delojilo za ital. tabor, kakor drugod za nemški. Za to je treba pozornosti od slovanske stvani.

Princeu Schwarzenbergu dr. Frid. Slovenci raznih dežel pošiljajo zahvalnice, da se je spomnil obče državne zadače, da je potrebna sprava ne le s Čehi, temveč v obče, izrecno tudi s Slovenci in Hrvati. Princ je laskavo zahvalil se ter obečal, da se bode v resnici držal programa, ki ga je zagovarjal 4. dne v Budjejevicah.

Dve pripomnji Slovencem. V „Slov. Svetu“ smo takoj začetkom ob izdanju jezikovnih naredeb kazali na napako, da so Mladočehi v obče privolili v tak dar za Češko in Moravsko, in smo takoj pripomnili, da Mladočehi se bodo še kesali radi te svoje slabosti. Kes vsaj na videz ni še prišel, a napaka ostane napaka. Slovani imajo pravo ne do naredeb, temveč do izvršilnega zakona gledé na nacionalno in jezikovno enakopravnost, in ta izvršilni zakon zopet je treba vstvariti v drž. zboru in ne po deželnih zborih. Za Čeha je vse jedno, ali se jim podeli izvršilni zakon v drž. ali pa v češkem dež. zboru, a če poštevajo Moravo in Silezijo ob sedanjem položenju, morajo celó Čehi češkega kraljestva iz praktičnih razlogov stremiti, da se tak zakon sprejme v drž. zboru. Toliko bolj so dolžni stati in ostati na tem stališču Malorusi, Hrvatje in Slovenci. Le taka pot je sedaj pravilna in vede k cilju. Gledé nato je napačno, da Slovenci tu pa tam sklepajo resolucije, da bi se izdale tudi za slovenske de-

žele jednake jezikovne naredb, kakor za Čeha. Izvršilni zakon so Slovani dolžni zahtevati; le to more ukrotiti nemške hegemoniste in rešiti Slovence, da ne zapravijo svojega ustavnega nacionalnostnega in jezikovnega člena. Ostaje poleg tega še dovolj opasnostij. Torej pozor, slovenski rodoljubi! Obširno je stvar razkrita in dokazana po vseh letnikih „Slov. Sveta“.

Druga točka se dostaja pojma o »jednakovrednosti« ali »jednakoveljavnosti«. Čehi so *bez potrebe* pritaknuli k enakopravnosti tudi »jednakovrednost«. To morejo oni stvoriti bez posebne praktične škode, ker vsaj v Čeah se morejo postavljati na staljšče enakovrednosti z nemškimi sodeželani. To pa načelno nikakor ni potrebno in je v obče za avstrijske Slovence jako škodljivo, ker tako povdaranje odpira pot k strankarski sofistiki nemških »prvorojencev«. Slovani imajo *jednako* nacionalno in jezikovno pravo, kakor *vsí* priznani narodi, torej tudi kakor Nemci ali *drugi* privilegovanci. V tem je kardinalna točka, s katero jedino morejo vsi slovanski narodi branniti se izdatno in zadostno. Pojem enakovrednosti ne pripada v osnovne zakone, in noben naš parlament nima prava, ceniti, nadcenjavati ali podcenjevati vrednost te ali one narodnosti; parlamenti so dolžni sklepati o pravu, in to pravo gledé na narodnost in jezik je uže jedenkrat za vselej pripoznano in podeljeno in sicer za vse narode jednako. Usoda nadaljnega razvoja dokazuje in dokaže, koliko je kak narod *v raznih pogledih* vreden. Slovenci in vsi slovanski narodi v Avstriji bi si le sami napravljali jedno težavo več in bi sami sebe škodovali, ko bi povdrali svoje jednako pravo, pri tem pa združevali tudi enakovrednost. Poslednje pritikanje je, kakor smo rekli, nemodro, premalo premišljeno, naj si je rabi med Čehi dr. Herold ali pa princ Schwarzenberg, ali pa naj posnema Čeha Peter ali Pavel na Slovenskem. Mi Slovence zaresno svarimo pred združevanjem tu mišljenih pojmov in opozarjamo na dotične članke v „Slov. Svetu“ od letos in prejšnjih let.

† **Dr. Alojzij Zorn**, knezonadškof goriški, metropolit ilirski, itd. je 8. jul. t. l. umrl na Dunaju v 63. letu življenja. Na Dunaj so bili poslali zdraviti bolnega na duhu; vodenica v možganih mu je nagloma prekratila blago, plemenito življenje. Prepeljali pa so truplo v Gorico, kjer so je k večnemu počitku shranili v kapelici, kjer počivajo njegovi predniki. V obče je mnenje, da žalostne političke razmere na Primorskem so vplivale najneugodnejše na pokojnika, da so pospeševale njegovo bolezen in smrt. Rojen je bil v Prvačini na Goriškem; v Gorici v osrednjem semenišču je bil dalje časa profesor, oziroma tudi vodja. L. 1882 je bil imenovan za škofa Puljsko-Poreškega, jeseni 1883 pa je prevzel stolico goriškega kneza in velikega škofa, zajedno ilirskega metropolita. Kot tak je bil člen gospodske zbornice, v katero pa ni zahajal. Le goriškega dež. zbora se je včasih udeležil, kjer je glasoval po prepričanju, kakor je bil poučen.

Omenili smo bili, da je bil preobčutne, premehke narave, da bi mogel premagovati težave, kakoršne se kažejo sosebno dandanes takemu dostojanstveniku ob občem položenju v Avstriji, zlasti pa še na Primorskem. To je sam dobro čutil in je menda celó želel, odstopiti, kakor je odstopil Tržaško-Koprski še živi škof dr. Glavina. Pokojnik ni bil ne politik, ne diplomat; zato so ga toliko bolj žalile zvijače, keđar jim je prišel na sled. Na podzimo l. 1887 je bil tudi on podpisal skupni pastirski list škofov svoje metropolije. Ta list je bil najprej obelodanil Dunajski »Vaterland« in je podal snovi v napadanje Slo-

vencev, Hrvatov in njih svečnikov. Takrat je cvetla še posebe pšenica tistim, ki izpodkopujejo Slované pod različnimi pretvezami. Pripovedovali so, kakó da je bolelo nadškofa Zorna, videčega, kakó se izkorišča in zlorabi skupni pastirski list v namere, o katerih on niti sanjal ni, da bile v obče mčne. Zato se je neki tudi zelo kesal, da je dal svoj podpis listu, ki je bil v obče zasnovan krivično in nesrečno. V resnici, je isti list silno škodoval Slovencem in istrskim Hrvatom; ilirskega metropolita pa ni nihče poučil o dalekosežnosti takega ovajanja, kakoršno se je bilo zvito in poslušno vpletlo v razvpiti list. Nasprotno je bil začel ravno tedaj »Rimski Katolik« rogoviliti v tonu tistega lista, takó da blagi metropolit najbrže ni vedel dolgo sam, pri čem da je. V obče pa, kakor kaže prerana smrt, se je dr. Zorn le preveč pokoril za grehe — drugih! Ti drugi so Slovencem in istrskim Hrvatom natanko znani; pride čas, ko jih vsaj ti Slovani označijo po zasluženju.

Takoj po smrti metropolita dr. Zorna so začeli ugibati, kdo da bode njegov naslednik. Ti, ki poznajo razmere, so izrazili bojazen, da bi zasedel njegovo mesto škof dr. Ivan Flapp. Kranjskim Slovencem in veliki večini primorskih Slovanov naj bi torej postavili za metropolita dostojanstvenika laške (furlanske) krvi, hierarha, ki trebi poslednje najnedolžnije sledove slovanskih običajev v bogoslužju! Primorski Slovani poznajo vplivne osebe, ki želé kaj takega; to bi bilo celó v soglasju s sedanjo politiko, ki deluje v Primorju v protidržavnem interesu s tem, da tlači Slované in pospešuje italijanizem najopasnejše vrste. Primorski Slovani pa tudi vedó, da je sposobnih in zaslužnih slovanskih svečnikov, ki na cesarskem dvoru niso nepoznani, in ki bi bili prvi pozvani, zasesti stolicu ilirskih metropolitov. Nočemo jih imenovati; naj govoré za nje tisti, ki imajo po vesti in poklicu dolžnost zato!

b) ostali slovanski svet.

Gr. Goluchowski je bil obiskal na Semmeringu novega nemškega drž. kancelarja Bülowa, s katerim seveda se je razgovarjal o obči politiki. Bülov, na stopivši novo službo, je bil s kancelarjem Hohenlohe obiskal Bismarcka v Friedrichsrue. Goluchowski je odpotoval sedaj v Pariz, kjer se je takoj pogovarjal z zvonanjim ministrom Hanotaux.

Dunaj. Krščanski antisemiti so kot taki in v mestnem sovetu postavili se proti postopanju vlade, da je prepovedala shod v Hebu in proti krčenju svobode. S tem so hoteli potlačiti očitane Schönerrjancev, kakor da bi bili premlačni. A radikalni nacijonalcí sodijo i nadalje nemilosno o njih. V obče krščanski antisemiti bolj nazadujejo, nego napredujejo; napredujejo le v radikalizmu proti Slovanom. Niti gospodarski ne izpolnjujejo, kolikor so obetali. Zajedno se cepijo med seboj v dve vrsti: v take, ki ne prosledujejo *krščenih* semitov, in v take, katerim ostaje Žid, kar je po krvi, naj bode krščen ali ne. Židje se v ozadju smejejo, ker vidijo, da so — oni, s svojim obćim mnenjem, spravili na led razne katoliške stranke in frakcije. Ko bi nemški radikalcí res užugali vlado, ka'or se boj dr. Gregr, želi bi naj bolj — Židje, kar sejejo sedaj nemški nacijonalcí.

Češki socijalni demokratje se na shodih pritožujejo, da se ne dovoljne več snovati češka, še toliko indiferentna društva na Dunaju. Za jeden del je čeó

dobro, da nemški nacijonalcí hujskajo proti Dunajskim Čehom. Ti so bili doslej v velikih masah le premlačni in se niso malodane nič brigali za politisko organizovanje. Sedaj pa polagoma le napredujejo tudi v tem pogledu.

Klub avstrijskih narodnostij ima po raznih okrajih Dunajskih več sekcij, te tudi poleti prirejajo izlete in shode in predavanja. Zasnoval se je »Kružok ljubiteljev ruskavo jazyka«, kateremu je namestništvo potvrdilo pravila. Oglašati se je treba n. pr.: IV. Kl. Neug. 12. pri F. A. Koničku. Delovanje v društvu se prične takoj.

Prosledovanje Čehov izvršujejo sedaj po severni Češki z gospodarsko nadsilo. V Hebu in tudi drugod odpovedujejo stanovanje in celó hrano tudi c. kr. uradnikom. Okr. glavar v Hebu mora daleč, iz mesta hoditi živeža iskat. Uradniki češkega rodu užé prosijo za premeščenje. Po tovarnah odpovedujejo Nemci delavcem delo in stanovanje in jih pritiskajo tudi drugače. Takó hočejo iztrebiti češke prebivalce, da bi bilo nemško ozemlje čisto.

Mladočeska stranka je izdala protest proti nečloveškemu vedenju in postopanju nemških strank na Češkem in pozivlja vlado, naj stvari svojo dolžnost. No, Mladočehi so le predolgo molčali, vendar pa resnica kolje v oči nemške nestrpnosti.

Upravni odbor mladočeske stranke je izjavil, da priobči kmalu vse, kar se je zgodilo in vrši proti češki narodnosti poslednji čas med češkimi Nemci.

Shod zastopnikov vseh čeških mest vseh čeških dežel bode 25. sept. v Pragi. Udeležijo se ga vse stranke naroda.

Narodni delavci so 1. avg. zborovali v obilem številu v Ričanih ter obsojevali kruto postopanje proti češkim težakom v ponemčenem ozemlju. V dolgi resoluciji dokazujejo, da se je doslej premalo stvorilo za obrano čeških manjšin, da se godé v Hebu, Mostu, Libercu itd. take reči, da so sramota za 19. stoletje, da tudi c. kr. tiskovna pisarna poroča tendenciozno, da bez odloga sestavijo spomenico na francoskem in ruskem jeziku o sedanjih neverojetnih razmerah v t. zv. zatvorjenem ozemlju, in obžalujejo, da nemški delavci ne protestujejo proti takemu nasilju, temveč so šli pod prapor soc. demokracije.

Sklepajo: »Za stvar češkega naroda bojuje delavstvo, za njo trpi in strada. Da poslednjega ne zapusti, je dolžnost češkega naroda.« — To je pošteno, možko vedenje narodnih delavcev.

Morava. V Svitavah je bil shod, na katerem je toržestvoval — Schönerr. Mož je, kakor se vidi, delaven; danes je na Tirolskem, jutre v Haniburgu, pojutranjem v Čeah, četvrti dan na Moravi, itd. Povsod ga slavé kakor avstr. Bismarcka.

»Selské Listy« pravijo, da če protestantska Nemčija hoče spraviti Nemce združene pod protestantizem, ima Habsburška dinastija pravo, da združi avstrijske Slované v katoličanstvu s slovansko liturgijo. Tako da bi se bránila dinastija in ohranili se Slovani. »Selské L.« opozarjajo, kakó Nemci prestopajo k protestantizmu iz nacijonalnih vzrokov.

Češki poslanci moravski sešli so se 8. avg. v Prerovu. —

Sileško. V Tešinu imajo Poljaki svojo zasebno gimnazijo; prosili so, naj bi jej vlada dovolila pravo javnost, to pa vlada je odbila. Vsled tega raste nezadovoljnost med sileškimi, pa tudi gališkimi Poljaki. Poslednji so odločili tu in tam večih zneskov za stipendije Tešinske gimnazije, in odločili so se za skupni shod dne 30. jul., in to blizu Tešina, ker v tem mestu niso mogli dobiti mestu za zborovanje. Kakor Slovenci, pri Celju, imajo v tem slučaju sileški Poljaki opraviti z Nemci in vlado, no Poljaki so na ugodnišem vsaj gledé na vlado.

Dne 1. avg. je bil poljski shod blizu občine Mosty, na travniku dež. poslanca dr. Micheide. Došlo je več poljskih poslancev in drugih poljskih rodoljubov iz Galicije, največ naroda seveda iz Silezije same, okolo 10.000 ljudi, med njimi največ social. demokratov. Ti so došli z namenom, da bi motili ali zaprečili razpravljanje, in to so z razsajanjem tudi dosegli. Takó niso na shodu mogli govoriti niti o poljski gimnaziji Tešinski. Prečital je dr. Micheida jedino resolucijo, v kateri se zahteva jezikovna enakopravnost v šoli in v uradu, potem, da bi se kar najprej poljski gimnazij v Tešinu prevzel v drž. upravo, in da bi šolstvo odgovarjalo potrebam poljsk. prebivalstva v Sileški. Resolucijo se shod tudi sprejel, in se je vsled rogoviljenja soc. demokratov razšel. Nemški listi se radujejo, da so jim delavci slovanske krvi stvorili zopet uslugo.

Bukovina. Dež zbor je bil sklenul, da Črnovsko mesto na svoje stroške osnuje naradno šolo z ruskim poučnim jezikom; krajni šolski svet je pa to odklonil. Tako dela tujstvo z narodom, ki ima večino v deželi.

Tirolsko. Tirolski Italijani so bili vladi predložili načrte o kurijah, po katerih bi Trentin dobil popolnoma ločeno politiško in nacijsko samoupravo. V to pa vlada ni hotela privoliti, in so se vsled tega pogajanja razbila. Južni Tirolci imajo itak od začetka nacijsko upravo in so združeni v severnim delom le po dež. samoupravi, a hočejo ločiti se tudi od poslednje. Vlada se pa temu protivi uže iz ozirov na stremeljenje n. pr. Nemcev českega kraljestva.

Nemški hegemonisti. O demonstracijah moremo le na kratko poročati. V Hebu so hoteli po vsej sili razsajati, in ker jim ni dovolila orožna sila, šli so na bavarska tla. Zagrozili so se, da hočejo nadaljevati z obstrukcijo, dokler se ne odstranijo jezikovne naredb. V Hebu so psovali policijo, radi tega je bilo več oseb zaprtih, a kmalu izpuščenih. Policijstom, ki so bili prišli iz Prage, niso hoteli dati niti živeža. Ves dan so prepevali možki in ženske, nemške nekdanje v Avstriji prepovedane pesmi. Vse mesto je bilo okrašeno s samo velikonemškimi zastavami, in možki in ženske so kazali jedino plavico kot svoj lišp. Vse je bilo velikonemško. Visti dan, 11. jul., je bil nemški shod tudi v Celovcu. Tu se je izjavil dr. Steinwender, da Nemci ein Herrenvolk, sldžiti nočeje nikomur.

V Hebu so isto noč prosili cesarja Viljema brzojavno za pomoč. Na Dunaju so pa ustanovni veleposetniki sklenuli resolucijo, ki se obrača proti vladi in njenim jezikovnim naredbam, in so le rahlo pogrjali Schönerejance, da hodijo čez meje beračit za pomoč. Ob teh demonstracijah so se nemške stranke ovadile, rekše, da niso samo proti jezikovnim naredbam,

temveč da hočejo ostati pri vodstvu, prvenstvu, hegemoniji v Avstriji. Jedino s takim plačilomse dajo pomiriti.

Schönerer je bil šel tudi v Hamburg, kjer je razvijal svoj program.

Moralno pomoč nemškim hegemonistom dajejo poleg velikonemških novin in društev tudi profesorji vseh velikonemških vseučilišč. Okolo 850 podpisov so nabrali za izhavo, v kateri simpatizujejo s profesorji nemškega Praškega vseučilišča. Židovskemu profesorju dr. Jelínku so šli na led; velika večina gotovo ni prečitala jezikovnih naredeb, drugače bi ne bili mogli podpisati tako lehkomišljeno te izjave. »Filosofi«, »juristi« svetovnega imena, kje ste bili?

Nacijsko avtonomijo kot sredstvo rešenja nacijske in jezikovne enakopravnosti je nasvetoval tudi vodja nemških liberalcev v Čeah, dr. Schlesinger. Kakó naj bi se zasnovala nac. avtonomija, tega ni naznačil ta liberalce. Češki poslanci takih nasvetov nočejo porabljeni niti za poskušajo, ali se hočejo morebiti zadovoljiti s kurijami, katere bodo Nemci ali vlada predlagali prej ali poslej. Sprejetje kurij bi bilo za Čehe in ostale Slovane desetkrat slabše, nego pa zasnova juristiških organov za vsako narodnost.

Nemški turnerji 15. okrožja so imeli v Libercu svoj praznik, katerega so se udeležili tudi velikonemški turnerji. Kazal je ta praznik zopet pruski duh, in povdarjali so, da jim je bolj za velikonemške nacijsko-politiške, nego pa za telesne vaje. Povdarjali so stari postulat, da turnerji morajo biti v polit. bojih v prvi vrsti bojnikov. Proti češkim prebivalcem so v nekaterih slučajih postopali prav brutalno, poročali pa so o insultih ravno nasprotno, in to celo po korespondenčnem bureau. Pri posvetovalnih so predlagali, da bi se izključili Židje, a večina glasov jim je za sedaj še prizanesla, in Izrael je pomirjen v svoji službi za Pangermanijo.

Državni jezik nemški naj bi se uzakonil; takó zagajo v »Pester Lloyd«. No, imajo še večih bolečin!

Hrvatska. 29. jul. se je otvoril dež. sabor; v isti dan so se posvetovali združeni opozicijski. Ban se opzicije nič ne boji. Zvršile so se osebne izpremembe pri viših uradih.

Vladiki Strossmayerju se je šivilna kopica Hrvatov in Hrvatice pod vodstvom bar. Rukavine poklonila v Slatini; zahvalili so se mu, da je on dovedel opozicijske do zjednjenja. Rukovina deluje tudi za spravo med Srbi in Hrvati.

Nekako bolj mirno gledajo narodne stranke v bodočnost, in spoznanje jih utrjuje, da je treba zbrati vse sile za skupne cilje. Idealna mladina soglašala s stari vojsčkami, da je treba jedinstvi.

Sotrudnik »Nar. Listov«, Jos. Holeček, ki potuje sedaj po jugu, mnogostranski razpravlja položanje in razmere med Srbi in Hrvati.

Sabor se je 29. jul. otvoril s kr. reskriptom, ki izraža nadejo, da sabor srečno reši razne predloge, podane na podstavi pogodbe z Ogersko, da bode volil zakonito določeno število poslancev za madjarski državni zbor in da izvoli regnikolarno deputacijo, iz 12 členov, za obnovljenje finančialne pogodbe med Hrvatsko in Ogersko.

Povodnji nenavadno velike podolgem deževju sobile se posebno v Salcburškem, po Nizi in Gorenji Avstriji, Češki, Moravski, Sileški, pruski Sileški in sosednjih deželah, tudi na Ogerskem in južni Rusiji v Krimu itd. V avstrijskih deželah so povzročile največ škode v Moravi, Češki in Nizi Avstriji. Reke in rečice so se izlivala čez bregove in, kar je najhujše, so kazale čezmerno silo in silovitost. V sled tega so drle seboj drevje, suhote mostove in zemljo. Mnogo ljudij je se posebno na Češkem in Nemškem utonulo. Košuja, in zetev je po mnogih krajih popolnoma uničena, in polja in zemljišča so takó razdrta in raznesena, da se leta in Čeha ne popravi napravljena škoda. Poslednje sedaj niti približno ne morejo preceniti, vidi pa ze, da je škode na mnogo milijonov, in da se tu pa tam niti ne dá popraviti z denarjem. Nesreče se se godile vadi povodnji tudi na železnicah.

Cesar naš je bil prvi, ki je iz svoje ga odmeril znatne zneske v pomoč najhujše zadetnu dezelam. Osvédnja vlada je za prvi hip tudi odmerila nekoliko zveskov tež obečala, dajati izdatno pomoč in je takoj ukazala, da se začne ceniti škoda po raznih krajih. Deželni odbori in stranke se zbirajo in sklepajo, takó bi se pomagalo, hitro in primerno. Jedni želé, da bi se tudi radi tega sezvali deželni zbori in drž. zbor. Nemške stranke se posebno na Češkem pa tudi sedaj vtikajo politiko v oprašanje obče bede in prosledujejo na severnem Češkem Čehe i nadalje, kakor da bi nebila prišla nesreča.

Tam, kjer je nesreča najhujša. ne pojdejo rezervisti k vajam alipa dobe odpust to jesen, da bodo pomagali doma.

Bolgarsko. Knez Ferdnand je posetil romunskega kralja, ne da bi pisali novine romunske posebno topto o tom dogadku. — Poslednje tedne so mnogo pisali o statniku Bojčevu in 2 ujevovih pomagačih, da so umorili in vrgli v reko mlado žensko, pevko z Ogerskega. Sodišče je obsodilo morilce na dolgo ječo, ne pa na smrt, in nad tem so se isoptikali glasti avstrijski listi. To paje zbudlo ministra Stipilova takó, da je nekago osorno sodil o teh listih, češ, naj pometajo naj prej pred svojim pragom. To pa je dalo povod, da so začeli svajati Stoilova takó, da ni moglo molčati glasilu avstro-og. zunanjega minsterstva. Berolinska „Zukunft“ pa pravi da tu pa tam še vedno proslavljalo kruteža in pohot neža. Sumorjenega Stambulova. Bolgarska da ne moremo še meriti po vatlih evropske civilizacije, gladno pa sa Evropo je vendar to, da knez Ferd. je nekako pomiril Bolgarsko z Rusijo in takó napravil Evropi veliko uslugo gledé na ohranjanje miru.

V Bolgarski, kakor v Srbiji, je mnogo gnjilega, a to gnjilav so zakrivile seučne strani evropské civilizacije pri stoletja tlačnem narodu. Židovstvo posvoje se masti o balk. državah in o plačilo kuži moralno

nezrele narodnosti. Židovski listi hvalijo korepcijo, dokler jim nese. Stojlov najbrže ne more in noče podkupovati židovskih novin, da bi ga hvalile, kakor so proslavljale v svoj čas Stambulova in Milana. Madjari pa so zadovoljni le s takimi balkanskimi državniki, ki se uklanjajo madjarski politiki. Sedaj je na Balkanu nekoliko več in boljše politiske zavesti, hine illae lacrimae!

Svetovna razstava Pariška l. 1890. Kakor znano, se o Avstriji marljivo pripravljajo za to razstavo, ki ima podati pregled napredka vseh civilizovanih narodov in držav v tem stoletju. Cesar naš je imenoval protektorjem kraljestev in dežel tostranskih nadvojvodo Frana Ferdinanda; predsednik osrednje komisije je pa togovinski ministr Glanz.

To pot ne bodo avstrijskih predmetov predstavljali pod nemško firmo; kajti razstava bode imela od dolke po predmetih in ve po deželah, in takó bode možno v jednih in istih skupinah ogledovati si predmete gledé na nepredek in občo veljavo. Tako bodo mogli tudi Slovani avstrijski sojeni biti zaslužnja razstavljenih predmetov iz obora tehnike, obrti, umetnosti itd.

Cerkveni kongres v Karloveih je — odložen. Otvoril ga je bil kr. poverjenik bar. Nikolić v madjarskem jeziku. To je proti tradicijam in avtonomnim zakonom srbske cerkve, in tudi Hrvati hočejo še govoriti o tej točki, ker zemlja na kateri zbornje kongres, pripada hrvatski avtonomiji, ki poleg cerkvenega srbskega prava, vključnje tudi nacionalno pravo i Hrvatoma i Srbom. Adresa, katero je sprejela večina, je zmerna. Ta večina je 24. jul. določila tudi dnevni red, s katerim pa kr. poverjenik ni bil zadovoljen in je celó odločno zahteval, naj se na prvo mesto dnevnega reda postavi predložena osnova cerkvene ustave. Poslanci so mirno poslušali odločne besede poverjenikove in so nato šli iz dvorane. Ko se je zopet otvorila zbornica, je predsednik bar. Živković, prečital predlog, podpisan odvečine poslancev, ki povdarja zakone in udanost kralju, a zajedno, da ne morejo odstopiti od določenega dnevnega reda, ker je treba rešiti mnogo stvari, ki uže dolgo čakajo rešenja. Kongres si je svest, da s tem ne škoduje dolžni poslušnosti nasproti N. Veličestvu. Predlog je večina sprejela z velikim odobrenjem, le vladike in leni zmerne stranke so glasovali proti predlogu. Poverjenik je na to izjavil da je dolžen čakati pojasnil od zgorej, in v posebni seji je potem nazranil, da kongres je odložen nedoločen čas.

»Hrv. Domovina« kaže, kakó je potreba, da so Hrvatje in Srbi složni, ker tudi Srbi niso dovolj tvrdni, in le v složnosti morejo štiti, oziroma

doseči svoja prava. Vidi se v resnici, da madjarska vlada deluje sistematski na porušenje starih in ustavnih prav nacionalnih in cerkvenih. Niti Srbom, ki so doslej služili madjarskemu sistemu, ne prizanašajo, in Srbi so imeli doslej v svoji cerkvi najtrdnjšo zaščito. Dobro in tolažilno pa je, da se probuja narod, in da izbira kljub pritisku odločne zastopnike. Postopanje srbskih hierarhov pa nas spominja na oportunistem više unijatske hierarhije v Galiciji, kjer mora niže svečeništve samo braniti stara cerkvena prava proti Poljakom in proti višim pastirjem.

Ogersko. Zborovanje v drž. sboru ne more naprej, ker obstrukcija zaprečnje razpravljanje. Vlada se je pogajala z opozicijo, a ni dosegla še ničesar. Med tem je Bil Banffy pri cesarju v Lšlu. Vrnuvši se, je rekel, da je sicer govoril pri cesarju o raznih točkah, a kar se dostaja notranjega reda v parlamentu, bode vlada sama vedela, kakó postopati. Vlada žuga s Krčenjem parlamentarne svobode, a opozicija žuga, da boj obstrukcije poostri ter prenese tudi na — cesto. Opoziciji ni le do zaprečenja §. 16. kazenskega reda, po katerem bi se vzela oblast porotnikom gledé na zasebne prepire vsled jemanja časti, temveč pred vsem od tega, da zapreči pravičnije dognanje pogodbe avstro-ogerske. Obstrukcionisti mislijo v najhujšem slučaju vstrajati celó pol drugo leto; v obče pa je mnenje, da liberalna stranka se udá rajše, nego da bi opozicija razkrivala njene grehe in slabosti.

La comedia finita! Takó imenuje antisemitski nemški list žuganje madjarske obstrukcije, katera se je 29. jul. pomirila z vlado potom kompromisa. Vlada se je udala, da se le netoliko skrči obseg področju porotnih sodišč; opozicija pa se je zavezala, da ne bode delala nadalje obstrukcije, zlasti gledé na sklepanje o provizoriju pogodbe avstro-ogerske, toda le uslovjem, da se ta provizorij sklene *ustavnim* potom z strani avstrijske. To uslovje skriva zajca v grmu; Židje so najbrže silili nato, ker menijo, da dobi tostranska liberalna stranka jeden pomoček več, s katerim bi pritiskala na Badenija in sedanja šibko večino našega drž. zbora, da bi prišle zopet nemške liberalne frakcije z nacionalci na krmilo. Madjarski hegemonisti naj pomagajo tostranskim nemškim! Tako znajo.

Srbija. Skupščina je malo časa zborovala. Vlada je bila takó razglasila, da kralj ne da izpremeniti ustave, dokler se ne napravi mir na Balkanu. Vlada je dokazovala potrebo zboljšanja vojske, in skupščina je privolila 9½ mil. dinarjev v to svrhu. Po madjarskih listih strasijo, češ, da Srbija se pripravlja na vojno, a nihčenevé, proti komu, vendar sumničijo, češ, v brambo — proti Avstriji. V nemško nacionalnem listu »Ost deutsche Rundschau« neki Hron uganja posebno balkansko in avstro-ogersko politiko. On dokazuje potrebo obstanka Avstrije v interesu — Velikonemčije, ker vidi da ona more najbolje pot pripravljati Nemčiji proti Vstoku. V tem slučaju svetuje Avstriji, naj bi le prodrla proti Solunu skvoz Srbijo, najbolje s silo! To da služi Srbija, in zato da se pripravlja na vojno. Madjari so slišali ali pa so izmislili, kakor da bi bil car Nikolaj II. Srbiji 40.000 pušek »Bernardavek« iz Tule in iz arsenala Moskovskega 25 mil. patron. Srbska vlada je pri zaključenju skupščine povedala, kaki so odnošaji k Turčiji. V Skoplje pride vendar srbski hierarh, če ne mitropolit, pa arhierej, ki bode nadomeščal mitropolita grške krvi Ambrosija. Šole srbske se v Ma-

kedoniji tudi vvedejo. Vlada je mnogokrat pritoževala se radi prehajanja Arnadtov črez srbske meje. — Iz poročil francoske in angleške vlade je razvidno, da je bila Srbija in Bolgarija pripravljena na vojno za slučaj, da bi bila Turčija posezala dalje; Rusija je balkanske državnice krotila, in naposled sta pohvalila vse ministra Muravjev in Goluchowski.

Obče menijo, da Boldarska, Srbija in Črna Gora so dogovorjene med seboj za posebne slučaje in dogodke na Balkanu.

Srbija sklene konkordat z Vatikanom; v Srbiji ustanove stolico katoliškega škofa pod uslovjem, da srbski katoliki dobé slovansko bogosluženje, kakor črnogorski. Vprašanje je: ali bodo tudi za Srbijo veljale le glagljiske črke in ne cirilske. Srbija nima vzrokov udajati se za glagolico; kar je dovoljeno za barsko veliko biskupijo, to more Srbija izposlovati s kirilico.

Srbija je žugala Carjigrajskemu patrijarhu z razkolom, da bi ustanovila svojo patrijarsijo, ko bi se ne bil umaknul grški mitropolit iz Skoplja. Tudi tu je Rusija pomirjala, ker ne želi slabiti moči skupnega patrijarha v Carjigradu.

Skupščina se je zadovoljna razšla, in najbolj je njenih sklepov vesel kralj Aleksander s svojo vlado.

Rusija. V ruski diplomaciji so se izvršila nekatera premeščenja. Najvažnjeje je to, da Aleksander Nelidov, poslanik v Carjigradu pride v tej lastnosti k ital. kralju v Rim. Na njegovo mesto pride Ivan Zinovjev, dosedanjí poslanec pri norveškem in švedskem kralju. Kimon Argiropulo, dosedanjí minister-rezident na Cetinju, je postal poslanik pri perzijskem dvoru; na Cetinje pride drž. svetnik Gubastov, sedanjí podvodja azijskega departementa ministerstva zvananjih poslov. Gubastav je bil poprej generalni konzul na Dunaju. — Mnogi ugibajo, zakaj da je premeščen ravno Nelidov, ki, po občem mnenju, je deloval odločno.

V »severozapadnem kraju«, kjer so si sosedje Rusi in Poljaki, bile so mestne volitve, ki so jako prehvapile rusko občinstvo. Povsod so namreč dobili mestno načelstvo v svojo oblast Poljaki, in to celó tam, kjer je rusko naseljeni v večini. »Свѣтъ« jako ostro piše povodom teh volitev ter prislavlja: »Zapadni kraj — ni bezaščitna Galicija, in ne sme postati tak«. Za poljsko propagando deluje okolo Vilne n. pr. Vilenska Kmetijska banka, nekako takó, kakor v Varšavi Kmetijsko Kreditno občestvo. Da, gališkim Malorusom, je uže davno znano, da tudi v Galiciji snujejo denarne zavode in celó posojilnice takó, da zmagujejo tudi z njih pomočjo poljski kandidatje ob raznoterih volitvah. Poljačenje naprednje sosebno tudi v Smolenski guberniji, in sicer s starim polskim sredstvom, namreč s pomočjo katolicizma, ki je dobil v Rusijime: »политическая религия«.

Nemški cesar s cesarinjo dojde 7. avg. v Rusijo. Za njim v poslednji tretjini avg. pride pa predsednik franc. republike Faure. Za sprejem poslednjega se nadaljnjeje velike priprave. Franc. naselbine pridejo iz raznih ruskih mest ob tej priliki v Petrograd.

Geološki kongres privabi okolo 900 strokovnjakov iz raznih zemelj in držav. Hočejo jih jako lepo sprejeti in jim podeliti za vožnjo najrazličniših olajsav.

Učitelji državnih in cerkvnih šol porabljajo počitnice za učenje na različnih tečajih za gospodarstvo, sadjarstvo, cerkveno petje itd.

Kronprincesinja Štefanija potovala je poslednje tedne po Rusiji. prišla je daleč za Nižnji Novgorod, vrnuvši se, mudila se je v Moskvi, v Petrogradu, Peterhofu; povsod so jo pozdravljali člani carskega dvora; v Peterhofu sta jo sprejela car in carica.

Nemčija. Tu nadalje iščejo sredstev, kakó bi raznarodovali Poljake. Agrarci so takó besni za svoje interese, da silijo vlado, naj bi rušila trgovinske pogodbe z Rusijo in Avstro-Ogersko. Za Avstrijo bi bilo le dobro, ko bi ne bilo te pogodbe, kajti kaže se, da vsled te pogodbe gre mnogo več denarja v Nemčijo iz naše države, nego poprej. Sedaj je hotela pruska vlada prorneti s posebnim zakonom, ki bi krčil svobodo shajanja in društvenega zborovanja; zakon se je zavrgel, toda le 209 glasovi proti 205. Iz tega sklepajo, da je nazadnjaštvo ok epilo se v silni meri.

Nemške novine se z majhnimi izjemami v potezajo za avstrijske Nemce in pišejo takó, kakor da bi ne bile čisto nič poučene o stvari. Bismarckov organ, »Hamb. Nachrichten«, nima miru, odkar je bil cesar Fran Josip v Petrogradu; rad bi razdejal izvršeno sporazimljenje Rusije in Avstro-Ogerske.

Turčija in vevlasti. Mir med Grško in Turško krpajo že 2 meseca; po skupnem moralnem pritisku vevlastij se je Turčija udala, da so se določile nove meje v Tesaliji, ne po njeni volji, temveč po spoznanju vevlastij. Sedaj se pogajajo še za denarno odškodnino; tudi tu je Turčija popustila za polovino prvotne zahteve. Sedaj pa so nastale težave, kako poroštvo naj dá Grška, da tudi poplača vojno odškodnino; Nemčija svetuje, naj Grška plačuje v obrokih, Turčija da naj — sorazmerno s temi obroki — odmika dele svoje vojske iz Tesalije; vse druge vevlasti pa so proti temu in želé, naj bi Grška pod evropsko kontrolo plačevala svoj dolg. O tem se razgovarjajo sedaj.

Narodni kroj. Nadvojvoda Fran Ferdinand je opazil, da se tudi na Tirolskem izgublja narodni kroj, in to ga je napotilo, da je priporočil okr. glavarstvu v Meranu, naj vpliva, da bi se Tirolci bolje zavedali vrednosti svoje noše, da bi jo torej kar možno ohranili, oziroma zopet vvajali med maozicami. Meranski glavar je to tudi storil s posebnim pozivom. O imenovanem nadvojvodi vemo že davno, da opazuje in ceni narodne običaje in noše. Spominjano se, kakó je pred 10 leti oduševljeno gledal moravske Slovane, ko so mu v Kraljičnih predstavljali prekrasni domači običaj. Kaj pa je s Slovanci? Ti so največ izgubili v zemlji, politiki in narodnih tradikajah, in še to, kar je ostalo, zanemarjajo.

Umrli. Miloš S. Milojević, velikosrbski rodoljub, pisatelj in dejatelj, je umrl sredi meseca julija v Belgradu v 57. letu življenja. Bil je — po »Belgr. Novinah« najzaslužniši predstavnik velikosrbske misli v vsem srbstvu, bil je književnik in vojak, ki se je s perom in mečem boril za ujedinjenje razkosanega naroda srbskega. Prepotoval je v največji opasnosti za življenje Staro Srbijo in Makedonijo, probujal narod ter zbiral narodne umotvorine. Ni Srba, ki bi ne poznal Milojevića ter se poklonil pred veličino njegovega rodoljuba in pred neumornim delom in zaslugami. Pravo in jezikoslovje je poslušal v Moskvi. Služil je na raznih srbskih gimnazijah, naposled od 1899 na 1. gimn. v Belgradu. Od 1. 1893 je živel v pokoju. Med raznimi knjigami njegovimi so glavne:

Пјесме и обичаји укупнога народа у 3 свеске (v rokopisu je ostalo še 12 zv.); Путни по Старој Србији; Одоми из историје српскога народа, 2 sv.; Општи лист пееске патријаршије, и монастири у Србији. Izdelal je tudi znano narodopisno karto jugoslovanskih narodov

in zapustil mnogo rokopisov o potovanju, pesnii, običajev in za služnih ljudi iz Stare Srbije in Makedonije. Bil je član mnogih učenih srbskih in ruskih društev.

Slovanski akad. društvi »Triglav« v Gradcu in Slovenija na Dunaju vabiti abiturijente k sebi ter kažeti na duševne dobičke, ki jih imajo člani teh društev.

Podporno društvo za slovenske visokošolce v Gradcu dobilo je nov odbor, kateremu je predsednik vseučil prof. dr. Greg. Krek. V odboru so znani slovenski rodoljubi. Podpore je obilo potreba. Društva in posamičniki so se že odzvali s prispevki, a potreba je velika. Podpiralci in prijatelji slov. dijaštva naj pošiljajo prispevke pošiljati: g. Fr. Železingerju, c. i. kr. prof. na I. drž. gimnaziji, Graz, Zinzendorfergasse Nro. 32.

Janko Kersnik, graščak, c. k. notar, dež. poslanec, slovenski leposlovni pisatelj, umrl je po daljši bolezni 28. jul. v Ljubljani v 45. letu življenja. Shranili so ga pa na Brdu 30. jul. Začel je rano pesnikovati in pisati in je kot leposlovec obogatil slovensko prozo s priznanimi deli, takó da ga pristejajo prvim slovenskim beletristom. Kot politik je pripadal zmernišim pristašem narodne stranke, in so menili prejšnja leta, da postane kranjski dež. glavar. Kot oportunist bi bil najbrže poznaje to čerst dosegl, a smrt ga je prehitela, in to pomenja za slovensko književnost občo znatno izjubo, za politiko kranjskih Slovencev pa tudi znaten vdarec. Zapustil je vdovo in 8 otrok.

Umrli sta dva Slovenca, ki sta se trudila pri slovenskih novinah, jeden Krma v ner, Pri »Edinosti« in netoliko tudi pri »Slov. Svetu«, drugi Pintar, pa pri »Slov. Narodu«, »Slovenču«, »Novikah«. Oba s kranjskega, sta bita, jako nadarjena in oba sta umrla reveža. Pintar je imel preliko pokazati svoje sposobnosti in érez vičajno delavnost. Ko bi bil posvetil sog. trud kakemu večemu narodu, pridobil bi si bil imetja in časti. Na Slovenskem mu ni bilo dano prvo, druge pa nikdar ni iskal.

Književnost.

O stoletnici Vodnikovih »Lublanskih Novic«. Spisal in izdal v prid družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani Ivan Vrhovnik. Ponatisneno iz »Slovenskega Lista«. V Ljubljani 1897. Založil izdajatelj. Natisnili: Blasniki nasledniki. Str. 87 + Kazalo. Med zaglavji navajamo: Stoletnica. Kakšnega pomena so »Lublanske Novice« Slovenščina v nemških časnikih pred Vodnikovimi »Lublanskimi Novicami«. Pod tujo streho od 1. 1800—1843. »Novice oživljene«. Slovenski časniki od 1. 1797.—1897. I. Politiški. II. Leposlovni. III. Znanstveni. IV. Umetnostni list. V. Razni strokovni. VI. Zakonodajni. VII. Humoristiški. VIII. Poglavitni raznojezični časniki, pisani tudi v slovenščini. — Statistiški pregled slovenskih časnikov. Imena slovenskih časopisov. — Lani so bili do časa opozorili na letošnjo 100 letnico, odkar je bil izšel prvi slovenski časnik, in so pripravili, da bi ta spomin kakor si bode praznovali tudi na zunaj. No do nobenega shoda ali skupnega pojavljanja ni prišlo, pač pa nam je iskreni rodoljub župnik Vrhovnik podelil v tu navedeni knjižici dostojen literarni spomenik, v kateri je razločno in jasno vrezana zgodovina slovenskega časopisja in novinstva od začetka do danes. Delce je samo za se završena celota, in iz podane statistike je razvidno, kakó so nastajali in umirali najrazličniši slovenski časopisi tekom zaznamovanega stoletja, in koliko jih izhaja dandanes. Od 1797 do 1897 je naštetih 147 imen slovenskih časnikov; od teh jih izhaja danes 54; med poslednjimi so 3 dnevniki, je 8 tednikov, 14 polumesečnikov, 12 mesečnikov in 10 takih, ki izhajajo v nedoločenem času. Hvaležni moremo biti pisatelju, da je žrtvoval mnogo truda, in da je s posebno marljivostjo združil toliko snovi v majhni knjižici. Cena je 1 korona. Knjižico prodaje knjigovez Bonač v Ljubljani.

»Katoliški Obzornik«. Takó se imenuje slovensko izdanje, katero je nastopilo mesto »Rimskega Katolika«. List izhaja v Ljubljani po 4 krat na leto in stoji 2 gl. 50 nrv. za vse 4 zvezke. Podjetje je Leonove družbe, radi potrebne svobode za politiška vprašanja pa list izdaje in urejuje dr. Aleš Ušeničnik. Poleg razprav razne obče vsebine hoče list, kakor se kaže, posezati tudi v aktualno javno življenje, torej tudi v politiško in narodnopolitiško. Stvar sama dovede do tega, da bode tu in tam tudi »Sl. Svet« navajal ta list. V 2. št. sili k pretresanju že prva razprava: »Ut omnes unum sint«, katera nikakor ni dovolj zrela za sedanjo aktualno politiko v Avstriji. Razpravo: »Ob 800 letnici »križarskih vojsk« (Piše dr. Fr. Kovačič), smo čitali nekoliko stranij, a te napravljajo jako dober vtis radi mirnega in tudi razmerno dalekoglednega presojevanja.

Rusko-slovenskega slovarja prof. M. Hostnika je, kakor nam poročajo, dosedaj natisneno 9 pol. Želimo, da bi toli potrebno in koristno delo bilo srečno završeno kmalu.

Apollonova himna od godin: 278 prije Isusa. Napisao Fr. Š. Kuhač. (Preštampano iz CXXX. knjige »Rada« jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti.) Str. 50. U Zagrebu 1897. Dobilimo poseben odtisak te učene razprave slavnega hrv. glasbenega pisatelja in skladatelja, Z »Apollonovo himno« bavili so se glasbeni teoretiki vseh civiliziranih narodov. Kuhač pa je posebe obožoval za tako presojevanje, in plod svojega izsledovanja in premišljevanja je podal v tu navedeni razpravi.

Josip Šlezinger. Prvi srpski kapelnik knjaževske garde. Napisao Fr. Š. Kuhač. Preštampano iz Viena. Str. 70. Zagreb. Cena 45 nvč. Kuhač je osebno občeval s Šlezingerjem in v tej knjižici sestavlja najpopolniji življenjski opis njegov. Poslednji odstavek (str. 66) označen pravi: »Svedemo li sve u jedno, moramo reći, da je Šlezinger zaslužio spomena u kulturnoj povjesti Srba, i to kao vriedan čovjek i kao čestit srpski patriota.«

Narodna misao, za ujedinjeno hrvatsku i srpsku akademsku omladinu izdali: Ivan Banjanin, Milan Kostić, Ivan Lorković, Dušan Mangjer, Lav Mazura, Svetozar Pribičević. Narodu svome hrvatskoga i srpskoga imena prikazuje njegova omladina. U Zagrebu, 1897. Dionička tiskara. Cijena 2 krune. — Letošnje spomlad je bilo v »Slov. Svetu« dalje poročilo o gibanju dijaštva na Zagrebškem vseučilišču in se je dokazovalo, da Srbi in Hrvatje so isti narod. V istem smislu je pisal letos novi hrvatski, v Pragi izhajajoči list: »Hrvatska misao«. Mi moremo tu dodati, da poznamo že več let raznih vrlih hrvatskih dijakov, ki so mislili in mislijo o potrebi sloge Hrvatov in Srbov. V takem smislu in s takim namenom je pisana tudi tu navedena knjiga »Narodna misao« in radi tega prva te vrste, da se je dijaštvu odzvalo več odličnih rodoljubov, ki odobrujejo radostno novo pojavljenje med srbsko in hrvatsko mladino. Med temi je vladika Strossmayer. Z velikim veseljem so pozdravili Slovani v obče začetek preobrata med srbsko in hrvatsko mladino, za katero, kakor se kaže, ne zaostanejo niti ti, ki so bili nekdanj drugega mišljenja. Le takó dalje!

»**Naše Doba**«. Revue pro vědu, umění a život sociální. Ta češki mesečnik, ki ga urejuje prof. dr. T. G. Masaryk, dospel je v 4. letniku do 10. št. (poslednja za mesec julij t. l.). Iz mnogoterih razprav od 3. do 10. št. navedemo tukaj naslednje: Humanita a Národnost. T. G. M. — Klerikalni sjezd literární v Praze. J. S. — Týden na všeruské výstavě. Fr. Taborský. — Tomáš Carlyle jako sociální teoretik. — Moderná hospodářská. Od B. V. — Sekta stundistů na Ukrajině. F. H. — Moderní filosofie a náboženství. Masaryk. — Moderní pozitivism. Masaryk. — Byron a Kollár. Dr. Jakubec. — Rusko od smrti Alexandra II. Historická studie. A. A. Zaruckij. — Několik poznámek o umění. Napsal M. M. Antokolský. — Ženy a studium lékařství. — O modlitbách národních. E. L. — Sociální filosofie utopistických románů. L. Škin. — V v sakem zvezku so še posebni razgledi politički, gospodarstveni, občni in oddelni, socijalni, potem kritike in poročila. Stoji za 1/4 leta 1 80 kr. Naroda se po knjigarnah in pri založniku: Jan Laichter, v Pragi, Kral. Vinohrady, Žižkova ul. 10.

Сборникъ за народни умотворения, наука и книжнина. Книга XIII. София. 1896.

Наука, No. 4 и 5. 1897. Содержание Иванъ Иг. Мальшевскій. — О содѣйствіи министерства торговли мелкимъ ремесламъ. — Честные господа! Poleg teh še mnogo drugih razprav in poučnih spisov. »Наука«, kakor je znano našim čitateljem, izhaja na maloruskem jeziku, z neporačenim ruskim pravopisanjem in je v obče pisana takó, da jo more umeti vsak Slovenec, ki zna čitati cirilico. Stoji na leto 5 gld. in izhaja na Dunaju, VIII. Alserstrasse, 39.

»Русскій Филологическій Вѣстникъ«, ki ga izdava prof. Smirnov v Varšavi, priobčil je v 1. knjigi t. l. razpravo g. Hostnika o pravopisu priloga »urni—vorni«, ki je bila natisnena v 3. št. t. l. v »Sl. Svetu«.

»SLOVANSKI SVET« izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50 četrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4 za pol leta 2 in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 20 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), VII., Hofstallstrasse Nr. 5.

Izdatelj, lastnik in odgovorni urednik: **Fran Podgornik**, Tiskli Bratři Chrastinové ve Val. Meziříči.

Вопросы Философии и психологии. Книга 38. (III). Май-Юнь. Содержание. Вл. С. Соловьевъ. Роняте о Богѣ. — I Е. Струвъ. Способности и развитие философствующаго ума. — А. Н. Гиларовъ. Предсмертные мысли нашего вѣка во Франціи. — В. О. Ключевскій. Западное вліяніе въ Россіи XVII в. (Историко-психологическій очеркъ). — Н. Д. Энгельмайеръ. Теорія познания Эрнста Маха. — Poleg teh razprav je še več drugih; za njimi slede »polemike«, kritike, književnost modroslovna, domača in zunanja. — To največje rusko peirjodično izdanje izhaja v Moskvi v 5 knjigah na leto in stoji za granico 8 rub. Naročnina se pošilja: Москва, Большая Никитская, д. 2—24 (въ помещеніи конторы »Русской мысли«).

A. Колубовскій. Философскій ежегодникъ. V tej letni knjigi so zabeleženi: knjige, spisi, članki modroslovnega ali modroslovja dotikajočega se obsega, in sicer po večini na ruskem jeziku. Kolubovskij je za l. 1894 naštel in tudi po vsebini označil 1136 knjig in razprav filofskega značaja. Vidi se, kakó tudi Rusi marljivo orjejo na različnih poljanah skupnega modroslovja.

Полное собраніе сочиненій Всеволода Соловьева. 7 томовъ, Спб. ц. 15 руб., изданіе товарищества »Общественная Польза«. Pisatelj pridobil si je v kratki dobi častno ime zgodovinskega romanopisca.

Павелъ Саввиловъ. Описаніе старинныхъ русскихъ утварей, одеждъ, оружія, ратныхъ доспѣховъ и коннаго прибора, въ азбучномъ порядкѣ расположенное. С.-Петербургъ. 1896. 8°.

„Das Parteiwesen der Slaven in Böhmen.“

Ta brošura, ki je izšla l. 1889 povodom postopanja Staročehov, postala je sedaj tudi gledé na politikovanje Mladočehov in sedanje parlamentarne večine zopet aktualnega pomena. Sedaj dobivamo po posebnih brošurah vsak teden novih »rešitev« nacionalnega vprašanja v Avstriji. Takó mojsterski s stališča zgodovine in sedanje dobe pa ni nihče razpravljajal ne nacionalnega in državnega prava vseh **avstro-ogerskih** narodnostij, kakor neimenovani »avstrijski domoljube«, avtor tu navedene, k 100 strani obsejajoče knjižice. Ti, ki se toliko operajo na sedanje večino; v kateri imajo prvo besedo zopet Poljaki, naj bi prečitali, morebiti — privkrat alipa v novo, to knjižico, potem naj sodijo, ali more taka večina rešiti glavni problem, ki vznemirja avstrijske Slovane. Tu je označena v velikih potezah **politiška** historija vseh avstro-ogerskih narodov, sosebno pa Slovanov; tu naj se ogledajo sedaj tudi Mladočehi, pa bodo videli, da so šli s poti in jo zagazili prav hudó.

Brošure »Das Partiwesen« ni več po knjigarnah na prodaj. Pri upravnstvu »Slov. Svetu« je še nekoliko iztisov, ki se razpošiljajo po znižani ceni 55 kr. V interesu stvari bi jo mi priporočali zlasti tudi jugoslovenskim zastopnikom, ki se sedaj pripravljajo na skupni shod v Ljubljani.

Upravništvo »Sl. Sveta«.

Popravki k št. 9. Str. 133, na levi, 21. v. spodaj: o nacionalni **autonomiji**, nam. teoriji. Str. 134 v. pesmi U glumištu: zgorej 12. v.: snijemo; 15. v. **misli**; 25. zemlji; 26. luda; 42. **Nasmijte**.